

BISERICA
ORTHODOXĂ ROMÂNĂ

Revistă Periodică Ecclesiastică.

ANUL AL XII-lea.

No. 2.

MAIÜ.

BUCUREȘTI

Tipografia Cărilor Bisericești

34. Str. Principatele-Unite, 34.

1888.

PASTORALA

Prea Sântitului Ghenadie, Episcop al Eparhiei Argeș, către prea Cucernicîi Protoîereî.

Prea Cucernice Protoîereî,

Prin circulara Noastră din Iulie, anul expirat, am chemat luarea aminte a cucernicilor Preoți din coprinsul eparhiei Nostre, asupra purtării lor sociale, a datoriilor pastorale și asupra respectului cuvenit sântelor serbători, făcând dintr'ênsele zile de repaus trupesc, dar de folos sufletesc, pentru ridicarea moralului și înfrumusețarea moravurilor păstorișilor lor; de astă dată însă insistăm asupra altei virtuți evanghelice, pentru care Domnul nostru Iisus Christos promite resplată neperitoare celor ce vor împlini-o. Acastă virtute, pe care Mântuitorul o recomandă urmașilor săi, prin precepta a șaptea adivinei sale predică de pe munte, este Pacea. „Fericiți, dice El, făcătorii de pace, că ei se vor chema fiii ai lui Dumnezeu. . . “. Pacinic însă este acela care are pace cu Dumnezeu, pace cu sine însuși și pace cu aprópele său.

Adeverații pacinici sunt mai înainte acei cari au pace cu Dumnezeu. St. Apostol Pavel îndemnând la acesta în epistola către Romanî, dice: „Fiind mântuiți prin credință, avem pace cu Dumnezeu prin Domnul nostru Iisus Christos“ (Rom. V, 1). Iar pentru ca să avem pace cu Dumnezeu, trebuie să ne supunem cu totul voinței Lui; ca ast-fel supunând voința noastră voinței dumnezești, să putem a-Î dice cu inima și cu gura, în rugăciunea de toate zilele: „Facă-se voia ta, precum în ceriș așa și pe pământ“. Voinței dumnezești ne supunem, când îndeplinim poruncile Lui, iar dacă preferăm voința noastră celei divine, atunci ne despărțim de Dumnezeu, de izvorul luminei și al vieții; ceia ce este o nenorocire înfricoșată a

trei ani mulți pe pământ.

rupe legătura cu Dumnezeu, dela care ne vine adevărată fericire, și a ne face chiar din această lume vrăjmași ai Lui prin călcarea sântelilor sale porunci și a-L avea pentru eternitate contra noastră, atrăgându-ne vecinicele sale pedepse.

Având pace cu Dumnezeu, suntem datorți să avem pace și cu noi înșine, dacă voim a moșteni fericirea făgăduită. Și în adevăr, după mărturia St. Grigore de Nisa, adevăratul pacinic nu este decât acela care are pace cu sine însuși și se silește a o procura și apropielui său; căci nimenea nu poate da altuia ceia ce el n'are. Când dar Iisus Christos ne poruncește să fim pacinici către alții, ne îndemnă mai întâiu să avem pace cu noi înșine; și ca să cunoștem în ce constă acesta și cum am putea s'o avem, trebuie să cercetăm cine sunt vrăjmașii noștri interiori, cari ne-o turbură. Ei sunt: pasiunile noastre, dorințele perverse, viciile interioare, ce ne dau război, și pe care St. Apostol Petru le descrie cu aceste cuvinte: „Iubiților, veți îndemna ca pe niște înstrăinați și peregrini, să veți feriți de poftele cele trupești contra sufletului“ (1 Petr. II, 11). Apoi dacă pasiunile sunt vrăjmașii cari luptă asupra noastră, este cuviincios și drept că adevăratul și unicul mijloc pentru a avea pace cu noi înșine nu este decât să urim și să alungăm acele pasiuni, temându-ne de Dumnezeu și să supunem dorințele noastre sântei sale legi; căci la ce ne-ar folosi să împăcăm pre alții, când vom suferi ca în lăuntru nostru viciile să ne dea război.

Ast-fel, dacă sufletul nostru este stăpânit de patimi trupești, dacă este târât de plăceri sensuale, se lasă desfrîului, moliciunii și necuviinței, atunci totul este în disordine în lăuntru nostru și când ordinea internă este turburată, pacea sufletului deja a perit; iar când sufletul nostru se supune lui Dumnezeu și ascultă de legea sa sântă, atunci este în pace, fiind-că are într'ensul pre Dumnezeu, pre care-L iubește și o mare pace este rezervată aceluși ce iubește legea lui Dumnezeu. Când însă caută pacea în curenturi nu o va putea afla, căci adevărată fericire nu se găsește în orî-ce bunuri exterioare, fiind incomparabil mai mică ca sufletul; ci din protivă neliniștea și turburarea nesfârșită pe care ni le cauzăză diferitele dorinți, ce se succed una după alta și pe care nu le putem satisface toate de odată, ba încă nici chiar pe una cu plinătate, fiind-că golul imens al inimii noastre creată numai pentru Dumnezeu, binele infinit, nu poate să fie umplut decât de densul.

Când vom avea pace cu Dumnezeu și cu noi înșine, nu va fi greu să avem pace și cu aproapele nostru; căci „de unde sunt, dice St. Apostol Iacob, războie și de unde sfedă între voi? au nu din desmier-

dările v^ostre care se luptă în mădulările v^ostre“? (Iacob IV, 1). De aceea St. Amyrosie se exprimă ast-fel: „Incepeți a avea pace cu voi înși-ve, pentru că domnind pacea întru voi, să o puteți procura și altora“ (Amyros. asupra St. Luca cart. V). Dar în ce constă pacea pe care trebuie să o avem cu aprópele? Unirea cea mai strânsă ce p^ote fi între diferite persóne nu este pacea pe care ne-o recomandă Mântuitorul, dacá ea nu este sântă și nu țintește la îndeplinirea voinței sale; căci sunt mulți creștini a căror strânsă unire nu constă în alt ceva decât în conformitatea vițiilor de care sunt dominați și înclinărilor rele de care-i légă numai în scopul de a face rău. Așa cei ce iubesc béutura se unesc pentru a merge în locuri de necumpătare și a se deda acestui vițiu; cei porniți pe căile nedreptăței și fără-de-legei se unesc spre a o comite. Dacă asemenea unire am chîema-o pace, ar trebui să o numim pace diavoléscă, fiind-că diavolul este cel ce plămădește asemenea unire între ómenii vițioși și-i îndémnă să facă rău.

Dar nu asemenea pace Iisus Christos a lăsat ca moștenire discipulilor seî, când a đis: „Pacea mea las voué, pacea mea daú voué, nu precum lumea o dá, eu o daú voué“ (Ioan XIV; 27). Prin care cuvinte Mântuitorul deosibește pacea sa de pacea luméi aceștia, care nu are alt fundament decât cupiditatea, propriul interes sau plăcerea perversă; pe când pacea lui Iisus Christos are de fundament caritatea care-i este principiu și suflet. Așa Iisus Christos rugând pre Părintele Ceresc pentru unirea discipulilor seî, đice: „Ca eî să fie una, precum și noi una suntem“ (ibid. XVII, 22, 23), adică prin aceeași unire sântă ca și El cu Părintele Ceresc.

Să iubim deci acéastă sublimă virtute atât de recomandată în st. Evanghelie, pentru care Mântuitoriul promite atâta fericire; ba chiar să fim în stare a sacrifica orî-ce, pentru ca să trăim în pace cu aprópele nostru. Dumneđeú așa mult o recomandă, că însuși preferă a se numi Dumneđeú al păcei și al carităței. St. Apostol Pavel, în epistolele sale, de trei ori numește pre Dumneđeú, Domnul păcei; iar St. Evanghelist Ión numește pre Dumneđeú dragoste, St. Grigore de Nazianz đice: „Dacă cine-va ne-ar întreba, cine suntem și cui ne închinăm, vom răspunde fără a esita: noi ne închinăm dragostei, pentru că Dumneđeú dragoste este și numirea acésta îi este lui cea mai plăcută decât orî și care alta“. Iar St. Ión Chrisostom đice: „Că în acéastă poruncă se coprinde pe scurt conținutul poruncilor, că începutul și finitul virtuței este dragostea. Ea este tulpină și condiție neapărată este coróna virtuței“. Fiind-că acéastă virtute este sufletul și obiectul Religiei noastre, de ce dar să nu-

trim unii altora urî reciproce? Fiind-că pacea este finitul dorințelor noastre, de ce dar să ne facem războiul crud unii altora?

Mântuitoriul întru atât s'a îngrijit ca să păstrăm pacea între noi, în cât fiind aproape de ora morței, El a lăsat-o prin testament discipulilor săi: „Pacea mea las voue, pacea mea dau voue“ (Ioan XIV, 28). În rugăciunea pre care el o adresază Părintelui său, la cina cea tainică, pentru acei cari vor crede întru Densul, el îi cere „ca ei să fie cu totul uniți“ (ibid. XVII; 21, 22, 23). După înviere arătându-se discipulilor săi le dăse: „Pace voue“ (ibid. XX; 19, 21). După opt zile arătându-se iarăși discipulilor săi, ca să încredințeze pre Toma, care nu era cu cei-lalți la prima arătare și nu creșuse cuvintelor lor, că au vedut pre Domnul îi salută tot cu aceste cuvinte; „Pace voue“ (Ioan XX, 27). Dacă Iisus Christos, dăce Sântul Grigorie de Nazianz, a voit să întărească și să imprime adânc în inimile noastre iubirea de pace recomandând-o de atâtea ori, atât mai înainte cât și după învierea sa, apoi să ne silim a profita de acest mare dar, ce ne-a tăcut Dumneșul păcei; de pacea pe care El ne-a procurat-o și pe care ne-a lăsat-o prin testamentul său, când a părăsit viața pământescă.

Dacă făcători de pace se numesc fii ai lui Dumneșul, apoi acei cari turbură pacea, dupre cum dăce St. Ior Chrisostom, se numesc fii ai diavolului; căci diavolul este causatorul celtelor și sfeșilor, de ore-ce știind el, precum dăce St. Augustin, că dragostea face viața spirituală a sufletului, iar turburările cauzază mórtea, de aceea se îndeletnicește a sfășia sufletele. Știind că acum nu mai pôte pierde pre creștinii prin idolatrie ca altă dată, dușul cel rău a inventat un alt mijloc, adică de a escita noi turburări, sfeși și scandaluri etc., de cari dacă nu vom fi cu multă grijă să le înlăturăm, îi vom înlesni atâtea mijloce a ne face fii ai săi.

Sânții Apostoli știind bine nenorocirea ce pôte aduce în lume vrajba, au avut de la început cea mai mare grijă, ca să îndemne pre creștinii la menținerea păcei, așa că scrierile lor sunt pline de povățuirii asupra acestui subiect. Ei s'au ridicat tot-déuna energic contra disputelor și s'au îndeletnicit cu o grijă neobosită a le înlătura îndată ce vedeau că se ivesc printre creștinii. „Dacă aveți zel amar și cértă în inimile vóstre, dăce St. Iacob, nu ve lăudați nici mințiți contra adevérului; acesta nu este înțelepciunea ce se pogórá de sus, ci este pământescă, simțulă, demonică. Căci unde este zel amar și cértă, acolo este neorându-

ială și tot lucrul rău. Iar înțelepciunea cea de sus întâiu este curată, apoi pacifică, blândă. . . . iar fructul dreptății se sêmă-nă în pace de cătră cei ce fac pace“ (Iacob III, 14 seq.).

Sântul Apostol Pavel a fost nu mai puțin zelos în protiva disputelor și divisiunilor; căci îndată ce a înțeles, că începuse să se ivescă ore-cari semințe printre Corinteni, iata ce le scrie: căci dacă este între voi invidie și certă și desbinare, au nu sunteți trupești? și au nu umblați ca ômenii trupești? (Corint. III; 3), după poruncile perverse, iar nu după duhul lui Dumnezeu, care este duhul dragostei și al păcii. Și acestea le scria St. Apostol Corintenilor, numai că auțise despre ore cari neînțelegeri dintre dênșii; ce ar dice însă astă-đi, dacă ar viețui între noi, unde turburările sunt adesea vii și necurmate?

Iată învățatură prea frumoasă și vrednică de a ne întorce totă luarea aminte pentru iubirea de pace, pre care acest mare Apostol o adresază Efesenilor: „Siliți-vă, dice el, a păzi unitatea duhului prin legătura păcii. Un corp și un duh precum și sunteți chemați într'o nădejde a chemărei vóstre; un Domn, o credință, un botez, un Dumnezeu și Părinte al tuturor, care este preste toți și prin toate și întru voi toți“ (Efes. IV, 3, seq.).

Nu uitați aceste cuvinte, fiind-că sunt prea instructive și importante. Decî ceea ce trebuie să unescă pre creștini este legătura păcii. O frumoasă legătură dice St. Chrisostom fiind că unindu-ne pre unii cu alții, ne unește tot odată cu Dumnezeu.

Sântul Apostol Pavel numește pacea o legătură și ne îndemná să lucrăm pentru a o conserva; căci în adevăr, pacea nu se pôte păstra decât cu multă grijă; de ore-ce sunt împrejurări ne-numerate, când dacă nu vom fi cu multă băgare de sêmă, cu răbdare și perseveranță, ea va, fi turburată. Apoi arătând și temeiturile, pentru ca să iubim pacea, marele Apostol adaugă: „că noi nu suntem de cât un corp“. Acest corp este biserica, care este corpul mistic al lui Iisus Christos, căruia El este cap și noi toți suntem membre, Iisus Christos făcându-se om, ne-a unit pre toți în omul pe care l-a luat, pentru ca să fim cu Dênșul una, precum și El cu Părintele Ceresc una sunt. Prin vrajbă însă ne opunem dragostei nemărginită, ce Iisus Christos a avut pentru noi intrupându-se. Când creștinul se învrăjbește cu frații săi, cari sunt membre ale lui Iisus Christos, se învrăjbește cu Dênșul, îi sfășie membrele sale și aduce rane corpului său mistic, după cum și Evreii altă dată au adus rane corpului său pământesc, când l-au bătut și împuns cu cuie, răsognindu-l pre cruce.

Totuși crima acelor ucigători a fost pôte mult mai mică decât este păcatul acelor cari-î sfășie corpul său mistic prin divisiuni; căci membrele corpului său pămêntesc sfășiate prin pasiune au fost restabilite prin slăvita înviere, pe când ranele ce se aduc corpului său mistic adesea nu se mai pot vindeca și membrele sale divisate nu se mai pot reuni. Noi avem mare îngrijire asupra trupului, ca nu cum-va vre-un membru să fie smintit de la locul său; și când ni s'ar întâmpla vre-o asemenea nenorocire, suntem zdrobiți de frică și de durere; de ce dar să n'avem cel puțin atâta grijă asupra corpului mistic al lui Iisus Christos și asupra fraților noștri, cari sunt membrele sale, pentru a nu le sfășia prin divisiuni.

Apoi după ce St. Apostol Pavel a dis : „Voi nu sunteți de cât un trup“, mai adaugă : „Voi nu sunteți de cât un suflet“, pre care cuvinte explicându-le St. Chrisostom dice : că precum în noi sufletul este care animază tot corpul, de și membrele sunt deosebite, așa și Dumnezeu ne-a dat duhul său, ca să ne unescă pre toți ori câtă deosebire ar fi între noi prin condiția socială, vrastă și temperament. Așa erau uniți primii creștini, despre cari ne spun faptele Sântilor Apostoli : „Iar mulțimea celor ce au crezut avea o inimă și un suflet“ (Act. Apost. IV, 32); de unde urmază : că dacă nu vom fi uniți între noi, nu putem avea duhul lui Christos: „Iar de n'are cine-va duhul lui Christos, acela nu este al lui“ (Rom. VIII, 9).

La glasul Dumnezeescului Mântuitor al Sântilor Apostoli și al sântei sale Biserici, se unește și glasul întregului univers, care ne îndemnă să iubim pacea. Când ceriul, pământul și marea, dice St. Grigorie de Nazianz, aceste capete de operă ale a-tot-puterniciei lui Dumnezeu sunt în bună armonie; când fie-care element se mărginește în cercul desemnat de Creatoriul lor, fără să lupte asupra altuia și să turbure armonia, care trebuie să existe în toate părțile universului, frumusețea lumii este perfectă și nimenea nu și-ar putea închipui o operă mai admirabilă; și din protivă totă frumusețea se distruge, îndată ce disordinea se pune în părțile lumii și pacea ce le unea începe a se sdruncina. Apoi, fiind-că toate elementele în univers nu se susțin de cât prin unire și concordie, nu trebuie ore să învățăm că ele ne îndemnă neîncetat să iubim pacea, după exemplul lor?

Aceste sfătuirii, din isvorul cel salutar al Dumnezeescilor scripturi și marilor dascăli ai Bisericii, am crezut folositor să le punem în vederea cucernicilor Preoți din coprinsul aceluși județ și printr' înșii a se aduce la cunoștința fililor noștri sufletești, mai vêtos în

acele dle mari și sante ale patimilor Domnului nostru Iisus Christos, când sânta Biserică îndemna cu stăruință pre tot creștinul, ca fără preget și cu ardore să se pregătască pentru sânta și luminata di a Invierei Domnului, spre a primi cu consciința curată și inimă zelosă pe prea sântul, prea curatul, de viață dătătoriu și nemuritoriu trup și sânge al Domnului, spre sântirea spre luminarea, spre tăria, spre vindecarea, spre sănătatea sufletului și a trupului, spre ertarea păcatelor și spre viața de veci; iar nu spre judecată, sau spre osindă, căci dice Sântul Apostol Pavel : „Să se ispitescă omul pre sine și așa din pâne să mănânce și din pahar să bea ; că cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie, judecată lui—și mănâncă și bea, nescotind trupul Domnului“ (Corint. XI, 28, 29).

Cerem dar de la Cucerniciile lor, servitorii ai sântului Altar și coajutătorii ai noștri în via Domnului, ca să purifice consciințele păstoritorilor prin baia penitenței, să vestescă filor sufletești cuvântul vieței și al împăcării cu Dumneșeu, cu sine înșii și cu aprupele și să-i hrănescă cu pâinea învețătorei și adevărului ; căci așa lucrând vor primi de la mai marele Păstorilor, Domnul Iisus Christos, plata cuvenită servului, care a știut să-și îndeplinescă datoria ce i s'a încredințat : cu zel, abnegație și devotament ; iar din partea noastră dragoste părintescă și arhierescă bine-cuvântare.

† *Episcop* GHENADIE de Argeș.

(Dupre „*Romania Liberă*“ din 30 Aprilie, 1888).

DISCURS

ținut la serbătoreea patronală a Seminarului
Veniamin, 1888.

(Urmare, Vești No. 1, anul XII, pag. 62).

Situațiunea Clerului față cu progresul științei actuale.

VI.

Din cele șise până aici, cu ușurință își pôte da sama orî-cine pentru ce clerul, mai ales la noi, și-a perdut din vaza sa veche, și de câtră o parte din societatea noastră este nefavorabil vădut. Pre lângă lipsurile sale, care trebuie a și le corigea cu orî-ce preț, prin instrucție și educație Evangelică, de nu voește ca desconsiderarea să-l copleșiască definitiv, o causă principală este și instrucția pozitivistă și materialistă în ideile lui Aug. Comte, Buckle, Büchner, Spencer etc., etc., ce tinerimea noastră capătă la noi și în Europa. Clasele sociale cu mijlôce a se putea instrui și desvolta, bënd din fântânele cu apa amară a materialismului și ateismului, duple cum le este cultura, ast-fel dau și tonul în societate. Cel ce desconsideră principiile virtuței și preceptele sănătose ale moralei creștine; cel ce persiflleză religiunea și négă pre Dumneđu, cum va avea în considerare personalul oficial, ce are de misiune a reprezenta formele și actele cultului, iar pe de altă parte, a predica și insista ca elementul moral decurs din religiune și

imediat folositor existenței omului social, să prindă rădăcinii și să se realizeze într'ênsul? Apoi tonul de stimă și de respect între clasele sociale dându-se de sus în jos, firește urmază ca chiar rusticii și cei neculți să se porțe cătra cler ca și cei ce au aparența de a fi învățat ceva.

Aceste dicându-le, socot ca am atins de aproape cauza adevărată a stărei defavorabile a clerului în societate; tot acéastă cauză face ca și toate dorințele și strigătele clerului, pentru a i se ameliora sórta, să rămână fără resunet în conștiința celor în drept a face acésta. Acéastă stare a spiritelor este destul de nefavorabilă clerului nostru, este pernicioasă și școlilor religioase, și de va merge progresând, efectele ei vor fi funeste chiar societăței.

În lupta însă pentru existență nu se cade a ne descu-ragea; și dacă religiunea și morala sunt un element viu-un element de conservare și cimentare a societăței ome-nești, apoi, cei ce luptă pentru susținerea lor, prin întrar-marea pentru luptă, vor câștiga puteri. Fără a mai aminti în acéastă împregiurare de un ajutor supranatural, pre care Creatoriul religiunei l-a promis dicând: „Nu vă îngrijiți de ce veți răspunde înaintea domniilor și puterilor vécului, acestuia, „*că se va da vouă putere și graiă-de sus*“, să cău-tăm a ne stabili terenul de luptă pre elementele constitutive progresului general în realizarea destinului omenesc.

VII.

Vorbind mai sus despre progresul general, ce se observă la desvoltarea omenirei în timp, am arătat că el constă din două elemente: unul intelectual, iar altul moral. Că cel intelectual este mult mai bătător la ochi, ca unul ce se acumulează din generație în generație, de la o nație la alta, și se transmite de la un period la alt period al ome-nirei; așa că în cultura și civilizațiunea actuală a Evro-peilor se cuprinde tot ce au descoperit mai 'nainte Persii, Ebreii, Egipteni, Grecii, Romani, Creștinismul, Evul-m-e

dit și secolele moderne. Pe lângă această caracteristică, progresul intelectual înainteaște cu succes și pași repezi, pe când elementul moral, întru cât nu se consideră ca simplu știință, (cu toate că Buckle și în această privire i-a tăgăduit progresul), ei se privește numai în liberul exercițiu al voinței, în conduita omenilor bună ori rea în societate, și în legislațiunile popórelor, nu are aceiași lesniciune de acumulare și transmitere. și progresul seü este mult mai tardiv. Iar o parte principală a moralei, care formeză óre-cumm međul și esența moralei, vreaü a dice *virtutea*, pare cu totul individuală și staționară. Ea nu se acumulează nici transmite. Drept-care, mulți din învățați, în teoriile lor despre modul cum s'ar putea reforma mai nimerit societatea actuală omenescă, plină de miserii și nedreptăți, pentru a o pune în paradisul perfecțiunii și al fericirii, s'aü cređut în drept a rade și denunța virtutea ca nefolositoare, ba chiar prejudețiosă în desvoltarea mai departe a omului. Se întreabă acum: Să fie óre adevărat că progresul indefinitiv al științelor naturale, fisico-chimice, mecanice și matematice pöte să scutescă pre om de moralitate? Progresele economiei politice, a legislațiunilor din ce în ce mai egalitare și liberale și a tot ce se referă la bunul traiü, vor putea să-i domolească toate pasiunile în cât să-l dispenseze de virtute? Progresele medicinei și ale igienei putea-vor odată să-l preserveze de toate suferințele și bólele, spre a trăi ca în paradis? Nouë unora, dà, ni s'a spus că în paradisul din altă lume nu va fi nevoie de virtute și morală; dar învățații și scriitorii posi-tiviști și materialști, ce mărginesc traiul omului numai pre pământ, se vede, pentru a nu lipsi pre om de acest ideal înalt de fericire, s'aü gândit a-l localisa chiar pe pământ, într'un viitor însă mai depărtat. Așa socialiști și ateii noștri, mai pripiți, spun Românilor că într'un viitor apropiat, cam pe la 1900, de la Christ, aü să fie scăpați de religiune cu tot ce se ține de dënşa, iar socialistul

Fourier vestea compatrioților lui Francezi, că cine se va asocia la falansterul lui, din cauza bunului trai și a fericirii nespuse ce va avea, i se va prelungi chiar și viața, în cât terminul mediu al vieții va fi de 196 ani. Nu vorbesc de Condorset, carele, încântat de entuziasmul fericirii viitoare, rezultată din progresul infinit al științelor, dăruiește cu mână galantonă la totă lumea nemurirea însăși pre acest pământ! Ce diceți, lucru nu este măgulitor, fermecător și uimitor până la uluire? Iată cum știu noii reformatori ai omenirii a-și face adepți, prezentându-le, ca ideal al perfecțiunii în civilizațiune, scutirea și renunțarea la vechele precepte de abținere, de moderațiune, de rezistență în contra înclinărilor rele, de stăpânire de sine, de prostia, cum dic ei, a devotamentului și a sacrificiului!!! Oare progresul viitorului să constea din desfrânări și destrămări?

VIII.

Dar toate aceste sunt veditate extravagante și utopii. Omul nu se schimbă așa lesne și radical pre pământ. Cutremurul ce a cuprins pre Cain după uciderea fratelui său Abel, același cuprinde pre tot criminalul de astăzi, ce și împlintă ferul în inima fratelui său; iar dacă nu, probază că firea lui s'a mai selbăticit. Dela Noe până astăzi aceiași durată de viață avem, și bând vin, ne îmbatăm. Viața și pasiunile eroilor descrise de Omer sunt aceleși ca și ale Fedalilor și ale Cavalerilor din Evul-mediu (a). Tragediile și comediile reprezentate acum două mii de ani pe teatrul grec, provocă în noi tot aceleși afecțiuni, aceleși pasiuni, și escită ridiculul ca și în Ateneii contimpurani. Probe necontradise că atât natura fizică cât și cea psihică în om nu s'a schimbat. Numai evoluțiunile fataliste și neconștienți susțin ipotesa neprobată că astăzi omul este o monera transformată și într'un viitor depărtat un înger poate pre pământ, scutit fiind în acest chip și de moralitate și virtute.

(a) Precum și a tuturor omenilor de rebel în present.

Deci, întru cât natura omenescă este neschimbată, progresivă în dezvoltarea sa, dar inmutabilă în esența sa, și voința are același exercițiu liber, ba poate cu instituțiunile liberale ale societăților, să nu aștepte nici un obstacol libertății sale; de sigur în exercițiul său va da loc la același digresiuni. abateri, fapte bune și rele, virtuți și greșeli, merite și demerite, ca și în trecut.

De aici necesitatea absolută a unei norme, după care 1) două sau mai multe acțiuni libere omenesci să nu vie în conflict între dânsese, sau regularizarea egoismului, cum dicea Bentham; iar al 2-le ca agenții să producă acțiuni, cari să poarte în sine respectul persoanei omenesci, individuale și colective. Cu alte cuvinte, practicarea și realizarea binelui în individ și societate. Iată începutul a totă morală, care prin dezvoltare și progres a ajuns ceea ce este astăzi unită cu religia.

Când școala materialistă și ateistă o respinge și combate, ori o proclamă cel mult ca o *morală fără obligațiune și sancțiune*, cum pretinde D. M. Guyau, cine oare se cade să o susțină și propage? Evident că învățătorii ce au folosit omenirea în trecut prin educațiunea morală, ce i-a dat, aceluia incumbă sarcina și pentru viitor. Iar aceștia sunt clerul.

IX.

„Voi sunteți lumina lumii, voi sarea pământului,“ a zis Domnul Christos discipulilor săi de aproape, iar după mine, clerului. Și dacă titlul de *lumina lumii*, astăzi, cu dreptul ori cu nedreptul, i se contestă; cel de *sarea pământului* însă i se cuvine în totă puterea cuvântului. În adevăr, ce este sarea? Dregere, îndulcire și conservare. Acesta, după mine, și trebuie a fi în viitor, față cu progresele științei de astăzi, misiunea clerului, dacă voește a avea o basă de acțiune necontestabilă în societate. A direge faptele omenesci prin silința de a înrădăcina în sufletele

tuturor preceptele morale ale Evangheliei, mai ales acum, când de unii sunt combătute, iar de alții neglijate. În această privire clerul se cuvine a desveli o energie apostolică, de voește a-și câștiga merite în fața societății, care are absolută nevoie, pentru a fi tare și durabilă, să fie moralizată. Grecii cădură sub Romani nu din lipsa progresului științific, ci din lipsa și pervertirea moralei: graeca fides, nulla fides. Romanii cădură sub Germani nu din lipsa științei, ci din corupția moravurilor, care moleșind caracterele, făcu să dispară curagiul și patriotismul. Probele ne le dă Tacit.

Tot asemenea și societatea Română, de voește a fi puternică, a posedă caractere tari și inflexibile, curagiū civic și patriotic, aceste au de basă vigoarea morală, care fortifică inimile cetățenilor, făcându-le mai neînvinse de cât o fortăreță.

Dacă sentimentul moral nu va fi tare înrădăcinat în popor, ȳice D. Vacherot, un renumit filosof Frances, este de temut a nu avea loc o reîntorcere cãtră barbărie pe calea unei civilizațiunii cu totul materiale. Iar G. Ducoudroy ȳice (în Istoria civilizațiunii): Societatea contimpurană, mândră de victoriile sale asupra naturei, riscă a se afunda în materialism. Prea ușoră, îmbuibându-se de jocurile ipodromului, ca grecii Bisanțului, asurȳită de vuetul aurului și al petrecerilor, ea perde adesa gustul studiilor seriose, a discuțiunilor înalte, respectul datoriiilor familiei și a demnității personale. Instruește pre tineri, fără a-i educa. Ușurȳză clasele lucrătore, dar le dă rele exemple. Escită poftele seracilor și le comunică spiritul scepticismului religios, care ruinează speranțele și provocă la revolte... Iar doctrinele eronate înarmând pre muncitor contra capitalului ameninȳă cu distrugere industria și proprietatea, bazele societății. Este în adevăr, mai mult de cât probat, că apetiturile, dorințele satisfăcute nu se sting, ci din contra se aprind mai mult; iar instituțiunile liberale deslântuesc și deștȳptă mai energie tôte pasi-

nele: multiplică tentațiunile, escită în toți ambițiunii fără margini, dor nesățios de câștig ce se manifestă prin tot felul de înșelăciuni, fraude și bancrute. Acastă plămadă năcrită de tot felul de fapte neplăcute, clerul se cade a o îndulci prin balsamul curățitor al virtuței, ce singură conține puterea și aroma cea sântă, care pôte sânti tôte.

Acastă esență înaltă a moralei, *virtutea*, considere-o cineva ca curagiu patriotic, ca practicare a dreptăței, ca abnegațiune a intereselor personale, ca devotament pentru patrie și binele seminilor seî, ca fidelitate între soți, ca onestitate în relațiunile sociale, ca iubire cordială între cetățeni, ca evangelic sentiment de înfrățire între ómeni, ca bine-facere cătră cei lipsiți, etc, etc; ea nu trebue și nici va trebui niciodată a lipsi din societatea omenescă. Iar acésta este așa de adevărat, încât însuși propagatorul *moralei fără obligațiune și sancțiune* recunósce (M. Guyau) sublimul rol al virtuței, când dice: „Nenorociții cei mari, adecă martirii uitați ori glorificați, toți acei ómeni a căror nenorocire proprie face binele altuia, toți cei ce au fost împinși la sacrificiu, ori singuri ei l-au căutat, aceștia au mers prin mijlocul lumei semănându-și viața, vërsându-și sângele din cóstele lor sfășiate, ca dintr'o sorginte vie: ei au fecundat saũ depus semënța de viață viitorului... Devotamentul este cel mai prețios și mai puternic agent al istoriei. Pentru a împinge înainte pre omenire, - acest mare corp leneș, - a trebuit până în present din timp în timp niște sguduituri ce au strivit individe... Situațiunii chiar din cele mai modeste, ca a soldatului, a gardistului, a pompierului, etc, etc, încă cer câte-o-dată acte sublime“.

Din acésta se cade bine a o înțelege, că virtutea, pre lângă caracterul individual și óre-cum aschetic, de mortificațiune a pasiunelor și impulsiiunelor cătră păcat, mai pórtă în sine și caractere de o sferă mult mai largă, elemente absolut necesare societăței. Cu cât va fi mai permanentă în individ, mai statornic cultivată de fie-ce om în parte, cu atâta societatea va fi mai solidă, posedând elemente traínice de du-

rare și conservare. Căci, după cum vor fi calitățile indivizilor, așa va fi și conglomeratul lor social.

Aici este rolul înalt și absolut trebuitorul al clerului. El lucrând pentru susținerea și răspândirea sentimentelor virtuose, practicând și însuși virtutea și făcându-se exemplu de imitat concetățenilor, prin această luptă nobilă, mănoasă și unică pentru existența sa, devine tot-o-dată cel mai esențial binefăcătorul al societății, înmulțind în ea cantitatea binelui, și așa înzestrându-o cu elemente sănătoase și pline de viață.

X.

Iată terenul ferm, iată arena, față cu progresul intelectual, în care clerul va putea lupta tot-deuna cu folos pentru sine și societate, prin ori-ce fel de fașe civilisătoare ar trece ea în viitor. Numai reprezentarea formelor cultului religios, ca în trecut la noi, ori cât de frumoasă și instructivă ar fi, nu cred că-i va putea restabili prestigiul acum scăzut. Repetarea continuă a serviciului religios, ajungând monotonă, nu mai impresionează, ca altă-dată, pre solii lui Vladimir în sânta Sofia, imaginațiunea cea distrasă, vagabondă și pururea doritoare de lucruri nouă, mai cu samă când sentimentul religios s'a recit în credincioși. De aceea terenul moral, în prezent și viitor, este mai avantajos pentru activitatea clerului, și tot-o-dată o garanție sigură, că de-și va face datoria din conștiință, poziția sa în societate nu numai nu se va sdruncina, ci încă întări. Ca servitor al altarului, clerul deși-și îndeplinește misiunea, societatea cere dela densusl ceva mai mult; iar acest mai mult, ce alta pôte fi, - tot-o-dată și de ce mai mare utilitate societății, - de nu cultivarea sentimentului moral, ce stă în strânsă legătură cu cel religios? Educațiunea omului este deosebită după starea vrêstei sale și fașele progresului civilizației. Democrația însăși are nevoie mai mare de moralitate de cât autoritarismul și despotismul. Căci în democrație societatea constă din libera, armonioasă și demna purtare a cetățenilor între dênșii; lucru ce cere multă înțelepciune și morală; pe când

în despotism, liberul exercițiu al voinței, prin urmare, și responsabilitate este mult mai mărginită. În despotism rolul cetățeanului este de mai 'nainte fixat și riguros prescris, pe când în regimul liber și liberal, conduita și-o croește cetățeanul însuși după împrejurări. Deci pentru a fi înțeleptă, are nevoie de sprijin, de educațiune atât socială cât și morală, ca, în fața împrejurărilor, purtarea lui să fie corectă, morală și nepătată. De aceea, clerul se cade a se conforma cerințelor societății, imitând pre marele dascăl al gintelor, Paul, carele promitea comunităților creștine mai perfecte un nutriment mai esențial de cât cel ordinar adulților.

În această privință, clerul, de voește a-și căpăta o influență mare și respectată de toți, n'are a șovăi în drépta sată în stânga, ci cât mai curând a apuca pre calea cea croită de genialii bărbați, cari prin faptele și virtuțile lor, prin învățătura și silința de a face să se realizeze între contemporanii lor moravurile cele bune, oneste, evanghelice și sânte, au ilustrat clerul și credința creștină. Lucrul este greu și anevoios; dar numai din greu luptând creștinismul a reformat lumea, a câștigat-o și a triumfat preste tóte obstacolele ce i s'a opus din partea ei.

Apoi ce óre însamnă lupta pentru existența clerului, de care vorbesc acum, de nu readucerea ómenilor la recunoștere, la reconvingere, la publica mărturisire, că fără *virtute* și fără *Dumnezeu* ei nu se pot aștepta la nimic bun pre pământ, ori-câte progrese științifice ar face.

Căci nu știința secretelor naturei, - ce nu pot fi nici-o dată deplin pătrunse de mintea cea nemărginită, - este menirea omului, ci cultura sa morală, onestitatea în raporturile sociale, temperarea pasiunelor, care prin escese îi amărăsc și scurtéz i viața, înfrățirea inimilor îndușmănite, convingerea intimă că în devotamentul pentru confracții săi este un ochi etern al justiției, carele ține samă de acest nobil și desinteresat sacrificiu. Iată în douē vorbe creștinismul; iată în scurt caracterisată și menirea omului; -cariera, ce cu toții pe deplin putem a o plini pre pământ.

Când clerul va face simțită tuturor necontestabila sa contribuire la îndeplinirea acestui destin de perfecțiune morală; când însuși va servi de model despre binele ce l predică; să fie sigur că atunci și-a câștigat sorții săi de viață, și lupta i se va încunună cu succes. Căci s'a luptat *încingându-și corpsele cu adevărul, îmbrăcându-se cu platoșa dreptății și încălțându-și picioarele la gătirea Evangheliei păceri*. Pe lângă care Apostolul Paul mai recomandă: *pavăza credinței, cu care va stinge toate săgețile cele ardătoare ale viclénului; coiful mântuirii și sabia spiritului, care este cuvântul lui Dumnezeu* (Efesenî VI, 14-18).

XI.

Cuvântând cu ocasiunea serbării Patronilor seminarului, în această școlă eclesiastică, unde clerul își face educațiunea, m'am crezut dator a spune acestea, având în vedere situațiunea nu prea îmbucurătoare a clerului la noi în țară, precum și aceea ce așteptă pre junii seminariști. Prin acestea, fără îndoală, nu se resolvă această pozițiune de suferințe; dar încercându-mă a arăta una din cauzele principale, ce a produs-o, se dă a se înțelege și modul adevăratei ei resolviri.

Posițiunea clerului nu va fi recompensată de cât potrivit cu folosul ce și dânsul va aduce societății. O instituțiune spirituală și morală, pentru a fi stimată și prețuită, se cuvine a-și face simțită influența ei bine-făcătoare ómenilor; iar această însamnă a lucra cu tot devotamentul la realizarea împărăției și a voiei lui Dumnezeu pre pământ. Cum voiți a culege rode, de unde n'ați semănat, ori, póte că sēmēnând, sēmēnta a cadut pe petriș sau în cale și n'a rēsărit. Ei bine, aceea sēmēntă trebuie continuu cultivată în cultura Evangelică; și când va da róde, vor fi de folos tuturor.

Iata, dupre mine, singurul mijloc, ce stă în mâna clerului, și de care făcând us, póte a-și ameliora situațiunea strimto-rită, de care sufere, și a și-o garanta și în viitor. Nu este

de ajuns a cere numai de la alții ameliorarea acestei stări; principalul este a nu-și înstreina turma, de voește a se folosi de beneficiile cuvenite Păstorilor. Intru cât societatea noastră se numește și este creștină, o ameliorare de sigur se va face; dar păstorul cel înțelept trebuie mai întâiu de tóte a-și prevedea de turmă. Căci cum va fi turma, așa și păstorul.

G. Erbisănu.

Material pentru Istoria Bisericească și Națională a Românilor.

Extras din cartea: „Acta Patriarchatus Constantinopolitani“, scriere publicată de D-niș Fr. Miklosich și Ios. Müller.

Pentru a se putea întregi și complecta cu timpul Istoria noastră Națională și Bisericească, am cules, ca material istoric, și am tradus acele locuri din ambele volume a Actelor Patriarhatului de Constantinopol, câte se raportă la noi la Români, și le dau acum publicității, spre a putea servi ele, la timp, scriitorilor noștri istorici, ca niște date sigure și oficiale. Parte din acest material a mai fost publicat; iar parte nu.

Din datele sigure și din faptele istorisite se constată că noi Români am avut o ȳerarhie mult mai veche decât cea întâlnită în Cronicarii noștri. Așa Mitropolia de Haliciu, Mitropolia de Severin etc. Apoi se mai constată că locurile ocupate de Români înainte de Radu Negru și Dragoșu, de și purtau denumiri ca de Mavrovlahia (Μαυροβλαχία) și de Rosia, în

realitate erau ale Românilor pe acele timpuri, și numai numirile necorecte ori neproprii ce se dau de scriitorii Bizantinii acelor locuri au produs această confuzie istorică. Datele și faptele ce le întâlnim în partea de sus a Moldavei, mai ales în spre Galiția, ne spun cu siguranță că prin secolele al XI, al XII și al XIII erau Români prin Moldova, mai ales presupunem că erau în căma munților și pe sub munții Carpați începând dela Severin, pe unde se puneau mai cu deosebire în relații Români din Peninsula Balcanică cu cești din căma și valea Carpaților și până la Galiția numită și Halicia. Dacă în șesuri, înainte de al doilea descălicat, ni s'ar nega existența compactă a Românilor, această obiecție nu ni se mai poate adresa în ceea ce privește munții Transilvaniei și pôlele munților. Mai ales ne întărim în susținerea noastră și prin o dată pozitivă, că adică, pela finea seculului al XIV, și acei ce se diceau Ruși în acele părți de sus ale României de astă-dî s'au dus și a rămas pământul Românilor, cari erau băștinașii locului, și pentru care li se cerea lor de cătră Casimir Mitropolit de la Constantinopol, spre a nu se pierde religia lor ortodoxă. Din actul lui Casimir se vede că Mitropolia de Haliciu era foarte veche, și chiar se amintesc vre-o patru Mitropoliți, ce au condus acea Biserică înainte de această epocă. Apoi textul original se exprimă cu cuvintele, că a avut locul acela Galiția tron de Mitropolit din vecii vecilor (ἐξ αἰῶνος αἰῶνων). Aceste cuvinte nu se pot raporta nici la Ruși, nici la Leși și nici la Poloni, pentru că ei sunt creștinați

prin secolul al IX și mai încóce, pe când Români au fost creștini dela început. Cât despre tendința Constantinopolului de a-și supune nu jurisdicției sale patriarhale țara de sus a Românilor, pentru că în această cestiune își avea tot dreptul, ci administrațiunei sale, adică de a dispune de aface-urile interioare, a numi de a-dreptul Mitropoliți pentru acele locuri, a întâmpinat o rezistență puternică din partea Românilor, cari cu Episcopii lor în frunte, au alungat pe Ieremia Mitropolitul numit direct pentru acele locuri de Patriarhat, și au preferit a fi declarați de shismați, dar a persista în drepturile lor canonice. Această stăruință și-a avut rezultatul său favorabil, pentru că dela acea dată Patriarhatul n'a mai încercat a numi Mitropoliți de a-dreptul pentru Moldova. Chiar în timpurile moderne, sub epoca disă fanariotă, s'au încercat Fanarioții a aduce pe scaunul Mitropoliei Moldaviei Mitropoliți greci, dar n'au reușit, ba încă sub Iacob Mitropolitul, dis Putné-nul, adunându-se un Sinod local național în Iași, se proclamă drepturile canonice ale locului și se dă anatemei streinul care ar mai îndrăsni a se sui la scaunul Mitropolitan din Iași. Ast-tel se explică foarte natural motivul Sinodului din Iași, pentru că el era expresiunea credincioasă a vechei tradiții la Români, de a-și avea Mitropolit dintre ei și nu trimiși ori numiți de aiurea.

Cât despre Români din valea Dunărei, aceștia au fost mai puțin norocoși. Fie că contactul cu ceilalți Români de pe malul drept al Dunărei era mai

des și mai ușor, decât între Români din partea de sus; fie că streinilor din Orient mai ușor le vinea a avea relații cu aceștia în totă întinderea malului Dunărei; fie că influența grecismului, anterioară mult și ei epocii fanariote, era mult mai mare; fie în fine și alte cauze: toate la un loc au contribuit și au favorizat scopurile Patriarhului de Constantinopol de a numi și trimite în aceste timpuri Mitropoliți la Români. Este curios că pe acele timpuri, fără vre-o necesitate ori cuvânt canonic, întâlnim la Români din valea Dunărei doi Mitropoliți. Acești doi Mitropoliți locuiau de ordinar în Constantinopol, luau parte la sinodul Patriarhal ca membri, și numai rar putea veni pre la Români. Acești Mitropoliți, după totă siguranța, erau streini, de alte nații, nu Români, conform prescripțiilor canonului 28 din Chalcedon. Țara acesta purta în această epocă numirea de Ungro-vlahia (Ουγγροβλαχία).

Iată acum acest material:

În opera lui Constantin Porfirogenitul, în cartea: „De Cerimoniis Aulæ Bisanthinæ“, vol. II, pagina 458, se citește:

Despre Arhiepiscopiile autocefale. Între cele autocefale se ved la No. 1 Eparhia Misiei, Odisul (Varna) ca reședință; la No. 2 Eparhia Sciției, Tome (Constanța) ca reședință; la No. 16 Eparhia Traciei, Nicopolul ca reședință (a).

Iar între Episcopiile dependente de Constanti-

(a). Περί τῶν Ἀυτοκεφάλων Ἀρχιεπισκόπων: 1) Ἐπαρχίας Μυσσίας, ὁ Ὠδύσου. 2) Ἐπαρχίας Σκυθίας, ὁ Τομῆς. α 16) Ἐπαρχίας Θράκης, ὁ Νικοπόλεως.

nopol se ved, la pagina 461, următoarele: Eparhia insulelor Ciclade, Metropola Marcianopol, are sub ea ca poliții sau episcopii 5: cea de Rodostol, cea de Tramarisca, al Novelor (care se ved și în tablele Peutengiriene), cea de Zechedesp (Segedin?), cea de Scaria (a).

Autorul ce ne rapoartă această situație a Bisericeii la Români din Dacia Aureliană a trăit la începutul secolului al X, adică între anii 905—959. Aceste notițe ne sunt de mare preț, pentru că datele istorice asupra acestui secul sunt foarte rari.

In : „Acta Patriarchatus Constantinopolitani“, vol. I, pag. 258, cetesc :

Se decide prin Sinod în 1347 (6855) August, indiet. XV, că Biserica Metropolă din Alania să fie una cu cea din Sotiriopoles, pentru cuvântul: ὡστε εἶναι ταύτην εἰς καθέδραν εἰς αἰεὶ τοῦ κατὰ καιροὺς ἀρχιερέως τῶν Ἀλανῶν, ἐπειδὴ οὐδὲ ἔχει τινὰ ἰδίαν ἀρχιερατικὴν καθέδραν, ἢ τοιαυτὴ Μητρόπολις, ἅτε δὴ τοῦ ἔθνους ὄντος νομαδικοῦ, καὶ διετηρήθη καὶ διέμεινεν ἢ πράξεις ἕκτοτε καὶ εἰς δεῦρο ἀπαραποίητος— „ca să fie această reședință pentru tot-déuna a Arhiereului Alanilor după timpuri, pentru că nici n'are vre-o reședință proprie această Mitropolie, fiind-că poporul este nomadic și și-au păstrat și menținut praxa de atunci și încóce neprefăcută“.

Oare, dupre cum opinéază Petru Maior în Istoria sa Bisericească, Alanii nu sunt Români cei ce s'au re-

(a). Ἐπαρχίας νήσων Κυκλάδων, Μητρόπολις Μαρκιανού, ἔχει ὑπ'αὐτὴν πόλεις ἦτοι Ἐπισκόπους 5: τὸν Ῥωδοστόλον, τὸν Τραμαρίσκον, τὸν Νόβων, τὸν Ζεκεδέσπων, τὸν Σκαρίας.

tras spre malurile Mării Negre, în partea dreaptă, și atunci Episcopatul acesta este al Românilor? Mai ales presupunerea se mai susține și prin expresiunea „fiind-că poporul este nomadic“. Pentru că Românii nu-și aveau stabilite pe acolo locuințele lor, fiind împinși într'acea parte de astă dată de Bulgari și Slavi. Apoi și numirea Episcopului de Laurentius încă mai spune originea sa romanică, pe care o întâmpinăm în tomul Sinodic dat la 1347 în Februarie în contra monahilor Varlaam și Achindin, unde se vede subscris așa: 'Ο ταπεινός Μιτροπολίτης πάσης Ἀλανίας καὶ Σωτηριοπόλεως καὶ ὑπέρτιμος Λαυρεντιος= „Smeritul Mitropolita totă Alania și Sotiriopoliei și prea onorat Laurențiu“.

Sunt de mare prețu relațiile din: „Acta Patriarchatus Constantinopolitani“, și care sunt în număr de cinci. Dela pag 261 — 271, prin care se expune raportul ierarhic între Mitropolitul de Kiev-Κιγέβου și Mitropolitul de Haliciu (Γάλλιτζας). Acest Mitropoliat Halician este suspendat din drepturile Mitropolitane și date toate prerogativele sale celui de Kiev. Noi știm că Biserica veche românească a stat un timp în raport cu Mitropolia de Haliciu. Ast-fel în partea occidentală a Daciei Traiane, la jumătatea seculului al 13, pare că-și consacră episcopii săi la Mitropolia de Haliciu (a).

În fine în urma cerirei Voevodului și Domnitorului a totă Ungro-Vlahia Alexandru, Sinodul patriarhal emite actul prin care se primește cerirea Domnitorului și se strămută Mitropolitul Iacint (Ἰάκινθος) al

(a). Pag. 383, 1389-(6867) Mai, ind. XII.

Bicinei (Βιτζίνης) ca Mitropolit a tótă Ungro-Vlahia. Condițiunea a fost ca numai acesta să trecă direct ca Mitropolit; iar după încetarea sa din viață, Mitropolitul țerei să se hirotonisască de către Patriarhul și să facă parte din circumscripția patriarhală a Constantinopolului. Din textul următor s'ar pare că acesta-î întâiul Mitropolit al Ungro-Vlahiei, după stabilirea descălicatului al II: Ἐξήτησεν, οὐ μόνον ἀπαξ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις διὰ γραμμάτων αὐτοῦ καὶ ἐδεήθη τῆς ἡμῶν μετριότητος καὶ τῆς περὶ αὐτῆς Σείας καὶ ἱερᾶς σύνοδου, ὡς ἂν ᾗ τὸ ἀπὸ τοῦδε καὶ εἰς τὸ ἐξῆς οὗτος καὶ ἡ πᾶσα αὐτοῦ ἐπικρατεία καὶ ἀρχὴ ὑπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀνάκρισιν καὶ διεξαγωγὴν τῆς καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας καὶ δέξεται ἀρχιερέα, χειροτονίαν ὄντα τῆς ἡμῶν μετριώτητος καὶ εἰς τὴν Σείαν καὶ ἱερὰν σύνοδον τελούντα, καὶ ἔχη τοῦτον ὡς γνήσιον ποιμένα πάσης Οὐγγροβλαχίας εἰς ἐκλογίαν καὶ πνευματικὸν καταρτισμὸν αὐτοῦ τε καὶ τῶν παιδῶν καὶ πάσης τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ“.....=

„Aū cerut nu numai o dată, ci și adese-orī prin scrisorile sale și s'aū rugat Modestiei nōstre și divinului și sfințitului Sinod din jurul ei, ca să fie de acum și încolo el și tótă stăpânirea și începētoria sa sub judecata și administrația a preasfintei marei Biserici a lui Dumneđeū dela noi, și să primiască arhierēū, avēnd hirotonia dela Modestia nōstră, și stând la sfințitul și divinul Sinod și să-l aibă pre el ca pe adevēratul păstor a tótă Ungro-Vlahia spre binecuvēntarea și întărirea spirituală și a sa și copiilor sēi și a tótă începētoria lui“. Ast-fel încă de timpuriū Mitropolitul Ungro-Vlahiei era trimis din Constantinopol în țară; prin urmare Patriarhatul și-a estins pe deplin puterea sa judiciară și administra-

tivă în Ungro-Vlahia. Acesta n'a putut-o face Patriarhul și în Mavro-Vlahia.

Există la pag. 388 și epistola Patriarhului către Alexandru Voevodul Ungro-Vlahiei, prin care-î face cunoscută permutarea Mitropolitului Iacint în Ungro-Vlahia, sub condițiile de mai sus, și că numai acesta are dreptul la hirotonii și hirotesii în localitate și cu obligațiunea: ἀποτρέπεσαι τὰς τε παρασυναγωγὰς καὶ τὰ ἔκρυλλα καὶ ἀλλότρια δόγματα, adică: „Să se depărteze de adunările nelegiuite și de dogmele neobiceșuite și streine (a)“.

Mitropolitul Daniel este hirotonit și înaintat la trépta de Mitropolit țerei Ungro-Vlahiei despre Severin de către Sinodul patriarhal din Constantinopol. Acesta, spre a nu călca, prin intrigă ori prin alte mijloce, în drepturile Mitropolitului existent în Ungro-Vlahia; în acest scop dă o declarație Mitropolitul părții despre Severin, prin care se lăgă a respecta drepturile Mitropolitului locului. Iscălit: Daniil Critopul, Dicheofilax.

La pag. 533. Mitropolitul Ungro-Vlahiei Iacint, la 1370, rógă pe Patriarhul de Constantinopol de a hirotoni Mitropolit în locul său în Ungro-Vlahia pe fratele său, ce-î Dicheofilax la Patriarhie; iar acesta din cauză că el este foarte bolnav și voește a se retrage. Tot o dată arată că-î și cu voia Domnitorilor și a boerilor.

La pag. 535. 6879-1379, Noemv. indict. IX, se vede Praxa Sinodică făcută înadins pentru Prea sânta Biserică a Ungro-Vlahiei. În această praxă, Patriarhia

(a). Pag. 532, 6878-1370 August. ind. VIII.

împreună cu Sinodul hirotonisesc Mitropolit pentru Ungro-Vlahia a parte pre Daniel Dicheofilaxul. Prin praxă se dice că de-acum sunt doi Mitropoliți în Ungro-Vlahia, pentru că unul nu-î de ajuns; iar acésta după cerirea Domnitorului și a Boerilor. Iată cum se argumentă acésta necesitate : Του δὲ κειροῦ προϊόντος, ἐπεὶ τοῦ ἔθνους ἐκείνου τοῦ τοποῦ πολλοῦ τυγχάνοντος καὶ ἀπείρου σχεδόν, οὐκ ἔστιν εἰς μόνος ἀρχιερεὺς ἰκανὸς πρὸς τὸ τοσοῦτον ἔθνος, ὥστε δύνασθαι πνευματικῶς αὐτοὺς ἐπισκέπτεσθαι καὶ διδάσκειν τὰ ψυχωφελεῖ καὶ σωτήρια, κἀν δέουθεν ἐδέησε καὶ ἕτερον ἀρχιερεῖα χειροτονηθῆναι τοῦ τόπου ἐκείνου.....=

„Cu trecerea timpului, pentru-că poporul acela al locului fiind mult și mai nenumărat (la 1370), nu este de ajuns numai un singur Arhiereu la un așa popor, încât să pótă a-î îngriji spiritualmente și a-î învêta cele de folos sufletului și mântuitoare; și de aceea s'aũ rugat a li se hirotoni și alt arhiereu locului aceuia.....“. Dupre canóne și vechea tradiție eclesias-tică în o provincie nu putea fi decât un Mitropolit. Dacă admitem că Valahia de preste Olt își conserva încă din privilegiile sale de independență civilă în 1370, și din acésta causă își reclamă Mitropolie a parte, apoi urméză a ne întreba: Avut-aũ acești Mitropoliți ai Valahiei și Episcopi sufragani? A admite numai doi Mitropoliți fără Episcopi este lucru necorect canoniceste. Carii erau Episcopii sufragani și unde reședeau? Lucrul este greu de probat lipsindu-ne încă datele. Ori trebuie a-î admite de simpli Arhieri.

La pag. 577 (fără dată), tot în: „Acta Patriarchatus Const.“ există Pitacul Regelui ȕis al Vlahiei Casimir cătră Prea sântitul nostru Stăpân, Patriarhul Ecu-

menic, cu care ducându-se Episcopul de acolo, kir Antonie, prin votul sântitului și divinului Sinod au fost înaintat la Mitropolia Galiției (Γαλιτζής), după cerirea lui Casimir. Iată acest act curios în totă estensiunea lui: „Cătră întâiul președinte al Sinodului Ecumenic, Prea sântitul Patriarh al Constantinopolului, închinăciune și multă întristare a feței dela fiul tău, Craiul Casimir a pământului Lehie și a Rosiei Mică și dela regadele (σηγάδες-princii) Rosiei, cari cred în credința creștinilor, și din partea boerilor Rușilor multă întristare pe fețele lor. Cerem de la tine, Arhiepiscopul nostru, tot pământul se strică acum fără lege (religie), că religia se perde. Din vecii vecilor Galiția s'a aușit în toate părțile, și era și scaun de Mitropolie din vecii vecilor. Întăiu a fost Mitropolit cu bine-cuvântarea vóstră Nifon, al doilea Mitropolit Petru, al treilea Mitropolit Gavriil, al patrulea Mitropolit Teodor. Toți aceștia au fost în tronul acesta al Galiției, erau regadele Rosiei rudele nóstre. Și aceste regade trecând în Rosia (Mică), pământul a ramas veduv, și după aceea 'l-am căștigat eu, Regele Lehie, pământul Rosiei, și acum sânt Părinte, Patriarhe al Sinódelor ecumenice, fiind-că cu ajutoriul lui Dumnezeu și cu bine-cuvântarea vóstră și cu regadele și boerii nóstri am ales om vrednic, bun și de o viță curată și cu inimă smerită, pe Prea șt. Episcop Antonie, la acesta cu bine-cuvântarea vóstră și pentru noi și pentru Bisericile nóstre, ca să fie bine-cuvântarea vóstră și asupra omului acestuia; pentru a nu se priva tronul de o asemenea Mitropolie, hirotoniți Mitropolit pe Antonie, pentru ca nu religia Rușilor

să se piardă, și să nu se nimicească. Iar dacă mila lui Dumnezeu nu va fi și bine-cuvântarea voastră cu omul acesta, după aceea să nu vă supărați de loc asupra noastră. Nevoea noastră va fi ca să botezăm pe Ruși în credința latinilor, dacă nu este Mitropolit în Rosia, pentru că pământul nu poate fi fără lege“.

După acest pitac urmează admiterea lui Antonie (pag. 578, 579, 580) de Mitropolit Galiției, supunându-și episcopatele de Holnîm, Turov, Peremusclin, Volodimir jurisdicției sale. Faptul se justifică ca provocat de împrejurări : „μέχρι ἄν διαλυθῶσι αἱ ἐκεῖ νῦν οὖσαι μάχαι καὶ γίνεται εἰρήνη καὶ διάλυσις τῶν σκανδάλων“ .....= „până când vor înceta resbelele ce sunt acum acolo și se va face pace și liniștirea scandalurilor.....“ Pe timpul acesta Polonia intrase în resbele cu Rușii și-și disputați supremația lor și aviditatea de putere și de teritoriū. Pe de o parte și papistașii căutați a-și atrage la ei prelocuitorii din localitățile dintre *Polonia și Rosia*, mai ales cele din partea de sus a Moldovei și a Pocuției. Aceste cred că sunt acele resbele.

La 6888=1379-1380 tot în: „Acta Patriarchatus Const.“ vol. II, în codițelul însemnărilor sinodice făcut în zilele Patriarhului Ecumenic Nilū, în actul de excomunicare al Metropolitului Iconiei se ved înșirați următorii Mitropoliți ai Ungro-Vlahiei : „Τοῦ Οὐγγροβλαχίας Κύρ Χαρίτων καὶ τοῦ Οὐγγροβλαχίας Κύρ Ἀνθύμος“= „Al Ungro-Vlahiei kir Hariton, și al Ungro-Vlahiei kir Antim, la pag. 7. Iar la pag. 8 subserie : „Ὁ ταπεινὸς Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας Ἀνθύμος“= „Smeritul Mitropolit al Ungro-Vlahiei Antim.“

La pag. 9, anul 1380, cu ocazia rîdicărei Cerniței (Κερνίτζης) la Mitropoliat, au fost prezenți ambii Mitropoliți=τῶς δυοῖν Οὐγγροβλαχίας, cei doi ai Ungro-Vlahiei.

La pag. 17, anul 1380, cu ocazia sînțirei de Mitropolit în persóna lui Pimen, pentru Rosia Mare, au fost present și: ὁ Οὐγγροβλαχίας, al Ungro-Vlahiei.

La pag. 19, an. 1380, cu ocazia rîdicărei la Mitropolia de Adrianopol a lui Mateiŭ al Pimeninei au fost prezenți ambii Mitropoliți ai Ungro-Vlahiei: Τῶ Οὐγγροβλαχίας, κύρ Χαρίτωνι καὶ τῶ ἑτέρῳ Οὐγγροβλαχίας, κύρ Ἐνθυμοῦς=„Al Ungro-Vlahiei kir Hariton și a celei lalte Ungro-Vlahiŭ, Chir Antim“. De aicea ar urma că Mitropoliții Ungro-Vlahiei residaŭ mai mult în Constantinopol, de unde am putea presupune că-și aveau în localitate Episcopi sufragani. Mai putem putem presupune că un Mitropolit era pentru Oltenia și se numea Severin; iar cela-lalt pentru Muntenia proprie.

La pag. 27, an. 1381, cu ocazia unei convențiuni făcute între Ioan Paleologul cu Andronic Paleologul se vede subscris și: Ὁ ταπεινὸς Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας Ἐνθυμοῦς=Smeritul Mitropolit al Ungro-Vlahiei Antim.

La pag. 37 și 39, la anul 1381 Noemv. 23, se vede subscris iarăși acesta că a luat parte la excomunicarea Mitropolitului Periteoriei: Ὁ ταπεινὸς Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας Ἐνθυμοῦς.=Smeritul Mitropolit al Ungro-Vlahiei Antim.

La pag. 43, 1382 an fost present iarăși la alt Sinod tot Antim.

La pag. 51, an. 1383, August ŭea parte la Si-

nod în frunte: Τοῦ Οὐγγροβλαχίας καὶ τὸν τοπον ἐπέχοντος τοῦ Νικομηδείας. = Al Ungro-Vlahiei, ținând locul și celuilui al Nicomidiei. Când a fost condamnat proto-popul Constantin Cabașila.

La pag. 115, anul 1389, se cetește că a fost prezent la Sinod: Τοῦ Οὐγγροβλαχίας, = Al Ungro-Vlahiei. Idem pag. 130 an. 1389, în un Sinod la Adrianopol, când Turcii au ocupat Adrianopol, s'a decis ca Mitropolitul de Adrianopol să stea la Agathopol.

La pag. 135, anul 1389, Iulie, ambii Mitropoliți ai Ungro-Vlahiei iaă parte la Sinod, pentru a nu fi supărat Episcopul Methoniei în drepturile sale: Τῷ Οὐγγροβλαχίας..... τῷ ἐτέρῳ Οὐγγροβλαχίας Ἀθανάσιω = Al Ungro-Vlahiei ..... celei-lalte părți a Ungro-Vlahiei Atanasie.

La pag. 156 actul cu Dragoșu și Balitza. Acesta-î întăiul act în care se face amintire de Biserica Românilor din Carpații-Transilvaniei în aceste secole de obscuritate. Acest act l-am publicat în „Bis. Ortodoxă“ anul al XI.

La pag. 157, an. 1391. August. După act urmază aceste două note însemnate, pe care le dau în traducere aicea în tot cuprinsul lor. Iată aceste însemnări:

I). „In aceeași lună s'au făcut cinstită scrisore patriarhală către Ieromonahul Simeon, cel din Rosia Mică, că după mórtea Galicianului (Halicianului) să ocupe el Biserica, până când vor referi despre acesta la Preast. nostru Stăpân, Patriarhul Ecumenic, și să va face acolo Arhieru. Iar dacă va muri mai înainte acesta, să aibă voe boerii de acolo, Voevodul Balitza și fratele seu Dragoș să alégă altul după drep-

tul Bisericeii și să stăpânească acela și acesta, 'după cum era s'o stăpânească și ieromonahul Simeon". Adică să stăpânească, păstorească Biserica Galiției alesul de către Dragoș și Balitza. Acesta însemnează că Biserica de Galiția era compusă din Români, și ca unii ce pe atunci întrebuițau limba slavonă în Biserică, puteau păstori și Bisericile mai departe despre Polonia. Se mai poate susține, că numirea de Rosia-mică (*Μαυροβλαχία*), Rosia-négră erau denumiri vagi și că în părțile acestea erau Români, mai ales când într'un act ni se spune că Rușii proprii s'au retras în Rosia și că n'au rămas în Podolia ori Pocuția de cât cei de loc Români, pentru care li s'au reclamat un mitropolit de Casimir. Tot acest act enumeră și o serie de Mitropoliți la Haliciu, susținând actul că Haliciul a avut din vecii vecilor Mitropolit.

II). „Încă s'a mai eliberat Ieromonahului Simeon respectata scrisore ertătore, despre hirotonia ce a săvârșit la el cel din Tagara, înaintîndu-l la gradul de episcop. I s'a iertat iarăși, pentru că s'a vestit că acela este minciinos și sacrileg, lăsând afacerea ace-luia la acesta și l-a dat anatimei".

III). „S'a mai eliberat și altă respectată scri-sore patriarhală, ca preotul din Biserica Născetoreii de Dumneșeu *Brianitză* să fie protopop, iar după mórtea lui tot cel ce va cânta în Biserică aceea să fie protopop".

Aceste acte privesc tot pe Biserica Română din a cele timpuri și stau în legătură strînsă cu actul de închinare al Bisericeii cu hramul Arhanghelului Mihail, făcut de către Dragoș și Balitza, către Patriarhie.

La pag. 165, an. 6901-1393 Martie.

În actul Sinodic de disculpare al Mitropolitului de Athena Dorotheu se vede că a luat parte, pentru întâia dată, și Mitropolitul Moldaviei (Μαυροβλαχία) și subscris: Ὁ ταπεινὸς Μητροπολίτης Μαυροβλαχίας Ἱερεμίας=Smeritul Mitropolit al Mavro-Vlahiei Ieremia. Acest Mitropolit a fost numit direct la Mavro-Vlahia (Moldova) de către Patriarhie, dar n'a reușit Patriarhia și în Moldova ca în Valahia, pentru că Românii de acolo l-au luat pe fugă, prin sfatul celor doi episcopi ce aveau Moldavia, precum vom vedea din documentele următoare.

La pag. 172 an. 6902-1393 Septemv.

La Sinodul patriarhal din Constatinopol, prin care se excomunică preotul Ioan Adeniatul, acusat pentru conjurație, iese parte și Mitropolitul Μαυροβλαχίας,= Al Mavro-Vlahiei (pag. 173).

La pag. 177. Actul, fără dată, prin care Patriarhul confirmă excomunicația episcopului și a poporului Novogradului, pronunțată de Mitropolitul de Chiev. La acest Sinod, adunat de trei ori, a participat și Mitropolitul Μαυροβλαχίας= Al Mavro-Vlahiei.

La pag. 202. an. 6902-1394 Ianuarie.

În afacerea de controversă deschisă, între Mitropolitul de Halchedon și Monastirea Acapnielor (Ακαπνιωτών), este consultat și Mitropolitul Μαυροβλαχίας= Al Mavro-Vlahiei, ce era în Constantinopol.

La pag. 207 și 208 an. 6902-1394. Februarie.

Cu ocazia hirotoniei de Mitropolit pentru Corint a Ieromonahului Theognost, iese parte și Mitropolitul Μαυροβλαχίας,= Al Mavro-Vlahiei.

La pag. 215, idem 1394. Ia parte, prin Sinod, la face-rea unui Hrisov pentru o monastire din partea Patriarhului Antonie și Mitropolitul Μαυροβλαχίας=Al Mavro-Vlahiei. Acest Mitropolit al Mavro-Vlahiei fiind alungat din Moldova s'a dus iarăși în Constantinopol și lua parte cași cel al Ungro-Vlahiei la formarea Sinodului patriarhal. Dar pentru ca să aibă și el o Biserică a sa, când se duce în Mavro-Vlahia, sau când se reîntorce, i se permite a oficia în Târnova. Noi admitem că i s'a dat această Biserică pentru că era mai aproape de Moldova și de acolo a observa ce se petrece acolo, sperând că-l vor primi în Mitropolie cu timpul, ceea ce nu s'a întâmplat.

La pag. 223, anul 6902-1394, August, se dă un act de permisiune Mitropolitului Mavro-Vlahiei de a sta în Târnova:

Permisuniunea dată celui al Mavro-Vlahiei venind în Târnova.

„Preasfântite Mitropolit al Mavro-Vlahiei și preaonorate, în Sântul Spirit iubit frate al Smereniei noastre și conliturgisor.

Smerenia noastră permite și dă învoire Sânteniei tale, că de câte ori te vei duce, cu ajutorul lui Dumnezeu, la preasfântita Biserică a Târnovului, să ai voie a lucra acolo toate cele ce se țin de arhierie, nesuparat și neîmpedecat, esceptând numai șederea în sintronul sântit. Datoresți dar să observi această preasfântită Biserică și să înveți pe cei în ea aflători și să-i îndemni și să le explici lor cele de mântuire și care conlucră la folosul sufletesc, ca unul ce ești instituit sinodic în acesta de cătră Smerenia noastră.

Pentru acésta se eliberéază Sânteniei tale și presenta scrisóre permițétóre (de învoire) a Smereniei nóstre pentru siguranță“.

[Urméază sub-semnătura].

Să vede că Dragoș și Balitza au usat de dreptul acordat de a alege alt superior la Bis. Sântului Mihail, după trecerea din viață aceluși patriarh; pentru că acum vedem pe un Isachie, în pag. 241, an. 6903 1395 Maiu [Annotaționes Sinodicae] în corespondență cu Patriarhia:

I). „In Luna lui Maiu, indict. III, a scris Isachie cel din Mavro-Vlahia cătră Preasântitul nostru Stăpân despre veniturile monastirilor lui în Mavro-Vlahia a Bis. Născétorei de Dumnedeu și a Sântului Dimitrie, și a rugat pe Marea sa Sântenie, ca să admită acestea ctitoricește, care primind anaforaua sa, a admis acésta și i-a dat cinstita sa scrisóre despre acésta, că pe de o parte ctitoria monastirilor să fie patriarhicéscă, iar pe de alta ca Arhiereul ce s'ar afla după timp să-și aibă partea sa canonicéscă, și pomenirea după obiceiū de la ei. Decī spre sciință s'au însemnat aicea“.

Mitropolitul Ieremia, alungat din Mavro-Vlahia de cei doi Episcopi Iosaf și Meletie, împreună cu poporul, raportéază acésta la Patriarhie, care, spre a salva măcar în aparență onórea Mitropolitului Ieremia, pronunță anatema asupra Episcopilor Români și asupra Domnitorului și poporului. Aceștia însă trimit la Patriarhie pe un protopop al lor Petru cu scrisori, rugându-se de ertare.¹ Iată aceste acte în cuprinsul lor :

II). „In aceeși lună s'a dat cinstita scrisóre patriarhicéscă pentru ca protopopul venit de acolo, kir Petru, să fie stăpân preasânțitei Mitropolii a Mavro-Vlahiei și să săvêrșéscă tóte cele bisericéști acolo, afară de hirotonie, să se ocupe însă de a se alunga de acolo și Episcopii mincinoși ce se află acolo, ca ast-fel să aibă și tot poporul și Voevodul ertare de aforisirea adusă asupra lor mai înainte vreme. S'aũ hotărît să fie acesta, adică să fie după dreptate protopopul la acéstă Mitropolie, până se va face îndreptare lucrurilor; și saũ legitimul Mitropolit al Mavro-Vlahiei să se ducă acolo (pentru că acum rătăcește pela Târnova), saũ să se facă alt-ceva mai vindecător de cât acésta. Decí spre sciință s'aũ însemnat și acésta aicea“.

Trebue dar să presupunem că acest protopop era Român, trimis de Episcopii anatematisiți, pentru că alt-fel l-ar fi luat pe fugă și pe acesta, cu tot ordinul, dacă era strein.

C. Erbicénu.

(Va urma).

Material pentru istoria bisericească și națională a Românilor.

Goții în Dacia și Misia. Creștinarea lor

în secolele al III-le și al IV-lea.

Istoria ne arată că, după colonizarea Daciei de către Traian, cel întâi popor barbar, ce a pătruns în Dacia, tură Goții, încă sub Antonin Caracala, la 215 după Christ. O parte din acest popor, numit Visigoți, și-a continuat cu diverse peripeții șederea sa în partea răsăritenă a Daciei și a Misiei, încălcând și jăfuind și alte provincii ale Imperiului Bizantin, ca Tracia, Macedonia, Grecia și pătrundând chiar până în Galatia și Capadocia, în timp aproape de două sute ani, când pe la 406 fură alungați de Gepidi și mai vărtos de Huni. (Veți de peripețiile Goților, Istoria Românilor de A. Laurian, și Istoria Românilor de Xenopol. Veți pentru creștinarea lor Istoria Bisericeii a Românilor de Filaret Scriban, Iași 1871; iar mai cu samă Istoria Bisericeii, Contogoni, Atena 1866).

Prima convertire la creștinism iată în ce chip ne-o istorisește Filostorgiu (Istoria Bisericeii II), vorbind despre Visigoții de la Dunărea: „Sub împărații Valerian și Galian, (între 250-268 după Christ), o parte numerosă dintre Sciții de dincolo de Istru au trecut în statul Romanilor și au încălcat mare parte din Europa. Trecând apoi în Asia au încălcat Galatia și Capadocia, de unde au luat mulți captivi: laici și preoți; și așa s'au reîntors cu multă pradă acasă. Dar mulțimea robită fiind creștină și conamestecându-se cu barbarii, a convertit la creștinism nu puțin dintr'ênșii, făcându-i să eugete ca creștinii, iar nu ca păgânii“. Din numărul acestor captivi, conamestecați prin încuscire cu Visigoții, Filostorgiu dice că se trăgea și vestitul Ulfila,

carele sub Constantin cel mare fu Episcop Goților și stimat foarte mult de împăratul, iar pentru propagarea cea mare a creștinismului între Goți era numit al doilea Moise, ca unul ce, prin traducerea Scripturii, a dat legi creștine Goților.

Ulfila (Wolf sau Woelfel) fu instalat cu mare ceremonial ca Episcop în scaunul unui alt Episcop al Visigoților, a nume Teofil, carele a subscris și Simbolul credinței din Nicea, fiind present la acel Sinod (Socrat Ist. Bis. II, 41), ca Episcop al Goților. (Succesiv episcopii Goți sunt aceștia: Teofil; Ulfila an. 323; Selinațu arian 384; Unilă și pôte Moduarit).

Din acestea se vede că deja, la finele secolului al treilea, creștinismul se respândise foarte mult între Visigoții din Dacia și Misia, de óre-ce posedau Episcopie și trimit reprezentanți la primul conciliu creștin. Apoi, este firește a crede că, dacă Visigoții prin încuscrire cu creștinii robiți din alte țeri, primiau și credința acelora, cu atâta mai vârtos aflau o bază și un motiv puternic pentru îmbrățișarea acestiea în poporul local al Daciei, carele încă de mai înainte trebuia să aibă sămănată în sine această credință. Numai așa ne putem esplica rapidea convertire la creștinism a Goților, că adecă: și în locul unde stăteau și prin localitățile, ce prădau din timp în timp, ei întimpinau numai creștini, încât mișlocul unde trăiau era cu totul creștia. Pe lângă aceste mai trebuie a adaugi și acțiunea politică și de conservare a statului bizantin, care nu perdea nici un moment de a-și întinde în toate chipurile influința sa de predomnire asupra barbarilor: și creștinismul în această privire a servit de instrument puternic. Creștinismul îmbunătățind inima și sentimentele umane, avea de efect practic a înlesni un traiu mai blând între barbari și popórele corupte creștine, iar încursiunile lor în alte laturí să fie mai puțin sângeróse și crunte. Acesta se atestéză și de Sântul Atanasie, carele într'un cuvânt al seii (de Inomenirea cuvântului § 51, 52) scris înainte de conciliul de Nicea, arată că Goții cei convertiți la Christos aduc în împlinire profetismul ce descrie epoca mesiniană ca un timp pacific; atunci își vor fauri sâbiile lor în pluguri, lancele în seceri și nu va rădica nație asupra nației sabia, nici vor mai învăța a se bate (Is II, 4). Și nu este de necređut această, dice Atanasie, când chiar acum barbarii, cari natural au

traiu și moravuri sëlbatice, și întru cât sacrifică idolilor, se turbéză unii contra altora, și fără săbiî nici un moment nu pot sta; când se convertesc la învățătura lui Christos, îndată în loc de resbele se apucă de plugărie, în loc de a-și înarma mânile cu săbiî, le întind spre rugăciuni. Și în genere, în loc de a se resboi între sine, se înarméză contra diavolului și a demonilor, combătându-i cu temperanța și virtutea sufletului..... Și încă mai de admirat este că desprețuind mórtea, devin și martiri pentru Christos.

Tot prin creștinism curtea bizantină silea a preface pre Goți în amici și susținători Statului Roman, dându-le pământuri de locuit în interiorul Statului. Așa Filostorgiū dice: Impăratul Constantin a aședat acest popor rătăcitor în părțile Misiei, pe unde le plăcea lor. Tot sub acest Impărat s'a hirotonit de Episcopi preste *toți creștinii din țara Getică* Ulfila (Istoria Biser. II). Concesiunea terenurilor împlica îndatorirea de a le apăra contra altor incursiuni barbarice; mai mult încă, datorita de a servi ca ostași apărători cofiniilor Statului, cum făcu acésta Hermanric contra Hunilor. De aici vedem Goți înrolați în armata bizantină, conduși de capi ai lor, între cari vestiți sunt, sub imperatorul Arcadie, Alaric I și Gainas. Acest turbulent barbar necontentit frământând curtea bizantină prin intrigile sale, făcu să cadă capurile celor întei bărbați de Stat, ca Rufin și Eutropiū, în cât pentru un moment ajunse, sub slabul Arcadie, stępân pe situațiunea Imperiului. Numai neîncetata intermediare a lui I. Chrisostom, ca sol din partea Curței, mai ținea în frētu și ascultare pre acest barbar. Chrisostom, în ochii acestuia, pe lângă meritele sale personale, trebuia să mai aibă stimă și venerațiune și din cauza întinsei sale activități în afacerile bisericeî Gotice.

Se știe că acest mare bărbat al Bisericeî, pentru a răspândi mai mult și mai cu succes creștinismul între Visigoți, formă un Colegiū, un Seminariū, dintre laici, monahi și preoți aduși dintre Goți la Constantinopol, în giurul unei Bisericeî, unde adesa de Chrisostom în persónă, alte-orî de discipoli, s'ei se învățau în interpretarea Bibliei și mai vêrtos în predica credinței creștine. S'a păștrat un discurs al lui Chrisostom, (Veđi tom. XII, pag. 371, edit. Venețiană 1741), rostit cu ocasiunea dărei de sémă despre acéstă scólă misionară Gotă, în prezența mai multor Se-

natori și înalți demnitari Greci și a o mulțime de Goți, după ce mai întâiu anagnoștii Goți cetiră și interpretară bucăți din Biblia Gotă și un preot Got pronunță un discurs în limba Gotă Chrisostom a pronunțat discursul în cestiune într'o Duminică după Paști, 398 ori 399, în Biserica St. Paul, în care se adunase mare mulțime dintre Goții din Constantinopol și din împregiuririle lui, iar nobilii Bizantini au rămas uimiți de rezultatul activității apostolice a lui Chrisostom și de progresele în creștinism ale Goților.

Chrisostom folosindu-se de această împregiurare vorbește cu entuziasma despre puterea Evangheliei și modul divinei educațiuni a ómenilor : „Ași voi, dice el, să fie astăzi presentii Grecii ca să audă și să învețe din cele cetite : câtă este puterea celui răstignit, câtă nobleța Bisericeii, câtă virtutea Crucii, câtă tária credinței, câtă rușinea erorii și câtă deriderea demonilor..... Decii sa nu considere cine-va de rușine a Bisericeii, că am pregătit pre barbarii a se presenta în fața tuturor și a vorbi ; că acesta este podóba Bisericeii, acesta ornamentul, acesta proba puterei credinței, acesta și profetul mai înainte predicându-o dicea : Nu sunt graiuri, nici cuvinte, ale căror să nu se audă vocile lor ; în tot pământul a eșit rostul lor și la margenile lumii cuvintele lor. Și altul (Isaia 65, 25) arătând cu alte cuvinte preinsemnă acesta : Lupii și miei împreună vor paște, pardosul va repausa împreună cu iedul și leul cu boul va paște iarbă. Nu de lei, de miei, de pardoși și ieđi, nărând acesta, ci predicând ne arată că sělbătăcia ómenilor se va schimba în atăta blăndețe, prefăcându-se prin filosofia predicii Evanghelice, în cât se vor aduna împreună cu ómenii cei mai blăndi și mai pacinici. Iar acesta ați vedut-o astăzi, când cei mai barbarii din toți ómenii stau împreună cu oile bisericeii, având pășune comună, un templu și o masă pentru toți“.

Ingrijirea lui Chrisostom pentru turma credinciosă din Goția s'a continuat în totă Arhipăstoria lor și o vedem manifestându-se și mai în urmă când se afla exilat la Cucus în Pont. În Epistola a 14 către diaconița Olimpiada întimpinăm faptele următoare : Se amintește de monahii Goți Marsii la carii se ascundea Episcopul Serapion. Se spune că diaconul Moduariu venise în Constantinopol anunțând de mórtea renumitului lor Episcop Unilă, pre care-l hirotonise Chrisostom și trimisese în Go-

ția pentru predica Evangheliei și convertirea lor dela arianism la ortodoxism (a). Că Moduariu trimis de regele Goților umbla a se face Episcop, iar Chrisostom înțelegând de acesta serie Olimpiadei sa-î facă cunoscut că, de este posibil, numitul diacon să vie pe ascuns la dânsul în Cucus, spre a l hirotoni tot el Episcop, considerându-se ca părinte spiritual al Bisericei Goției.

Epistola 207 a lui Chrisostom este adresată către monahii Goți din Monastirea Promotului, iar după alții, către monahii de pe proprietatea lui Promot, cari fiind persecutați de adversarii lui Chrisostom, el îi sfătuește a avea răbdare și liniște sufletescă, că nu mai prin suferințe se câștigă cununa cerescă.

Prin urmare creștinismul în aceste părți trebuia a fi destul de întins, pentru ca să aiba monahii și monastiri, ori independente ori situate pe proprietățile capilor Goților. Mai mult, acest creștinism înfloria și da rîde: proba mărturia lui Socrat (Ist. Bis. IV. 33), carele dice că Visigoții voind a propaga creștinismul către consăngenii lor Ostrogoți sub Atanarich, în zelul lor devenira martiri pentru credință, și pre cari, de și arieni, Biserica n'ar trebui a-î deconșii e a, căci pentru credința în Christos au desprețuit viața de aici (Veți și Istoria Bis. a Românilor de Filar. Scriban 1871).

Creștinismul la Visigoți și în părțile Geției (dupre cum scriitorii bizantini numesc țara ocupată de Goți), nu era ceva numai superficial, ci după cum ne informază C. Contogoni (în Ist. Bisericească, Atena, 1866), preoții Goți se ocupau cu atâta serio-itate de studiul sacrei Scripturi, și atâta progresară în această, în cât fură admirați de fericitul Ieronim, carele primi în Vitleem (403) o Epistolă dela doi Goți Sunnii și Fretel, prin care i se puneau întrebări despre multele diferinți la psalmi între traducerea vulgară latină și cea alexandrină. Iar el începe răspunsul seti așa: Quis hoc crederet ut barbara Getarum lingua hebraicam quaereret veritatem, et dormitantibus, immo contententibus Graecis, Spiritus Sancti eloquia scrutaretur (Epist. XCVII seti CVI)=Cine ar fi cređut că limba barbară a Geților să

(a). Arianismul fu pe rînd profesat de Visigoți, după cum alterna el și la Curtea bizantină. Ei în creștinism nu căutau convinții dogmatice, ci mai mult se conformau placului Imperatorilor.

cerceteze veritatea ebraică, și pe când Grecii dorm ori mai vîrtos se cîrtă, să se examineze cuvintele Sântului Spirit?— Iar aîurea (Epist. CVII) adauge că : *Getarum rutilus et flavus exercitus ecclesiarum circumfert tentoria*—armata cea cu pîrul roșiatic și galben a Geților pîrtă cu dînșii corturile Biserii: cilor.

Este de însemnat faptul ce ni-l dă Ieronim despre cunoștința limbei latine la carturarii Visigoți. De unde ôre preoții Visigoți puteau să cunoască limba și textul Vulgatei latine? De la Greci de sigur că nu. Reese dar în evidență supozițiunea firîscă, ca ei trebuiau să fie în contact cu un element latin, care servindu-se de texturi latine la cetirea și interpretarea psalmilor, volens-nolens trebuia să atragă atențiunea cîrturarilor Goți asupra diferențelor între Vulgata latină și traducerea Alexandrină, de care, ori în original, ori în versiunea gotică se serviau preoții Goți. Acest element latin nu putea fi altul de cît ori restul coloniștilor din Dacia Traiană, ori coloniștii Romani transportați preste Dunarea încă de Aurelian (274). Acestă știre din partea lui Ieronim, și supozițiunea noastră că poporul preste care încursesee Visigoții și în mijlocul căruia trăia, era element latin creștin, se confirmă și prin faptul că în cursul secul. al IV se constată a fi funcționat prin orașele Dunarene mai mulți Episcopi cari scrieau și predicau latinește cătră creștinii ce vorbeau această limbă, p. c. Auxentiu din Dorostor (Silistra), Palladiu din Ratiaria, Ursațiu din Singidun și alții.

Din cele dișe mai sus despre Visigoți și creștinarea lor, resulta că propagarea creștinismului în Dacia Traiană s'a continuat și dupa retragerea legiunelor romane de Aurelian, ca incursia Visigota a luat formă de stat cu instituțiuni sociale și bisericesti: ca episcopate, monastiri, biserici etc; ca cîrturarii lor bisericesti avînd cunoștință de Vulgata, precum și de ilustrul traducător și interpretător al Scripturei în latinește acestea nu le învățau dela Greci, ci dela clericii latini ce conduceau spiritual poporul Roman din ambele Dacii.

Nu tot această se pôte dice despre curentul creștin și poziția socială a poporului Roman din ace-te pîrți, când Dacia deveni teatrul incursiunilor Hunilor, Avarilor și altor popore de tot sîlbatică și pagâne, înainte a cărora populațiunea Romană a trebuit a se retrage la munți pentru a se conserva.

Note și meditațiuni asupra Psalmilor.

(Urmare. Veđi No. 5 an. XI pag. 429).

PSALMUL XIII

VERS. I

Dis-a cel nebun întru inima sa : nu este Dumnezeu.

Acest psalm este un feliu de tablou al nenorocirilor ominești, când omul este corupt de păcat, când păcatul a devenit așa de familiar, că se pare, că a trecut în natură. *Dis-a cel nebun în inima sa : nu este D-đeu.* Cuvântul ebreu însemnă un om stricat, care nu are nici rațiune, nici conduită, un om rău și desprețuit, care se agamenă cu niște foii uscate și fără suc, de care se desbracă arborii, când vine iarna; un om corupt în spirit și în inimă, care nu se mai bucură de viața spirituală, care constă în a înțelege și a iubi adevărul. Nu este de mirare ca un ast-fel de om să ăică în inima sa, că nu este D-đeu; să dorească ca să nu mai fie; să viețuească ca și cum D-đeu n'ar exista. Nu cred, că este necesar a mai căuta un alt subiect acestui psalm. Unii îl raportă la revolta lui Absalon, alții la captivitatea Vavilonului. Dar au fost și vor fi tot-de una nelegiuiri; și profetul își propune a zugrăvi escesul și nenorocirea lor. Textul se servește de cuvântul *Elohim*, care însemnă creator, judecător suveran al tuturor ómenilor, ființa care guvernă totul și care influențază în totul. De unde ne învețăm că *nebulul* de care vorbește aici profetul, este un deist, care nu negă absolut existența primei ființi, ci providența și judecata cea mai depre urmă; neleguire care e de o potrivă cu ateismul.

Nebulul, a format această gândire în *inima sa*, pentru că din corupțiunea inimei naște o ast-fel de fără de lege. David cu tărie combate această nebunie și această răutate a inimei omenești, pentru că el revine la ps. 52, care mai nu este alta de cât repețirea acestuia.

MEDITAȚIUNI.

Numărul ateilor speculativi este foarte mic, numărul deiștilor este cu mult mai mare; dar numărul păcătoșilor cari viețuesc, ca cum n'ar fi D-deu, sau ca cum n'ar fi providență și lege naturală, este înspăimântător. Ceî întei sunt cel puțin priviți ca *spirite nesănătose*; odinióră se numărați chiar în rândul nebunilor. Ceî de al doilea voesc a trece ca *spirite sănătose*, și ómenii de partidul lor le dau acest titlu, pentru că, pentru a susține necredința lor ei fac multe raționamente, dar când examinéză tótă învățătura lor, observi ușor, că n'are principiu, nici lumină, și ei se rătăcesc mai tot ca și ceî nelegiuți din clasa înteia. Ceî din urmă sunt ómeni dedați la pasiunile lor, prea adese ori desprețuiți chiar de luare, ómeni fără moravuri, fără înțelepciune, fără prudența pentru present și viitor. Este de cređut că profetul a avut în vedere pre toți impioșii aceștia, cu deosebire pre ceî din clasa din urmă.

Ajunsese odinióră corupția și nebunia unor ómeni în acel grad că se îndoiati despre existența lui D-deu. Nebunul, din timpul lui David, neapărat țeicea în inima sa: *nu este D-deu*, dar acum s'a corijat de ateism, el recunoșce o divinitate, dar ceva mai pospăit de cât Deu lui Epicur, o divinitate trândavă și desprețuitoare, care de frică să nu-și strice liniștea, nu se amestecă în lucrurile lumii aceștia de jos etc. Se pare că David n'a avut în vedere de cât ateismul speculativ, de cât împietatea acelor cari pretind a dovedi că D-deu nu există, sau cari susțin că nu se póte dovedi că există. Acésta nu este a schimba gândirea lui David; ea privește mai cu samă pre acei cari viețuesc ca și cum n'ar fi D-deu sau Providență, ca și pre acei cari negă formal existența primei ființi: tot șirul psalmului demonstra acésta.

VERS. 2.

Stricatu-s'au și urâți s'au făcut întru meșteșuguri, nu este cel ce face bunătațe, nu este până la unul.

Aceste din urmă cuvinte : *nu este până la unul*, nu sunt în textul ebreu, totuși se vede la finea versului al patrulea. În Septuaginta precum și în Vulgata se află, de și în unele ediții lipsesc.

Unii cred că aici Profetul descrie numai corupțiunea generală a neamului omenesc, întru cât s'a stricat prin păcatul original, și că în acest sens el dice, că nici unul nu face bine. Dar cu toate că este prea adevărat că toți fiii neorocitelui nostru părinte sunt păcătoși din nașterea lor, și că, înainte de rescumpărare, ei nu erau capabili de a face vr'un bine pentru mântuire, intențiunea lui David nu se pare a fi mărginită la acest obiect. El atacă și condamnă pe acel care, în inima sa, dice, că nu este D-zeu, acei a căror gâtlej este ca o gropă deschisă, cari vorbesc lucruri de nimic, cari nu au în gură decât răutate și amărăciune etc. În urmă el îi înștiințează, că nu vor cunoște nici odată dreptatea lui D-zeu. Deci toate aceste caractere arată pecate actuale, fapte libere. Se pare deci că Profetul insistă particularmente asupra păcătoșilor, cari s'au înfundat ei însuși în *corupțiune*, în *deșertăciune*. El dice că nici unul dintr'ênșii nu face bine sau pentru că păcătuiesc mai în toate acțiunile lor, sau pentru că nu fac nici odată binele supra-natural, care este singurul bine folositor.

MEDITAȚIUNI.

Acest vers condamnă o mulțime de ómeni dedați lumei, chiar acei cari se pun în numărul ómenilor onești. Ei dic că viața lor este inocentă, că nu fac rău nimenui, dar Profetul se ridică contra acelor, cari nu fac binele. D-zeu nu se mulțamește cu înlăturarea răului, el judecă și condamnă lipsa binelui. Iis. Chr., în Evanghelie, blestemă pe acei ce n'au dat să mănânce celor flămândi, cari n'au îmbrăcat pe cei goi etc. Bogatul nemilostiv a fost condamnat, pentru că era nesimțitor la nenorocirea lui Lazăr. S'au ordonat a face bine, și tot binele ce prescrie legea. Este adevărat, că David certy în urmă pe acei ce fac rău;

dar în acest vers și în al patrulea el cęrtă pre acei ce nu tac bine. Asupra lor cade imputarea de *corupți și netrebniți*, doi termia *uricioși*, și cari trebuia a inspira o mare teróre tuturor ómenilor pretinși onești, cari se laudă că nu tac rėu.

Aprofundând noțiunea de *bine*, se găsește că însamnă în tóte limbele, tótă lucrarea conformă legei; lucrare, nu a minței, care arată numai binele, dar a voinței, căci acéstă facultate a spiritului este principiul acțiunilor morale. Mulți, la judecata lui D-deu, vor fi vedut binele; chiar l'or fi consiliat, învėtat, lăudat și resplătit; dar dacă nu l'or fi făcut însii, nu vor scăpa de dreptatea divină. Nu este de ajuns a avea idei mari de virtute, de perfecțiune, de dragoste cătră D-deu. Acésta nu este *binele*; póte fi *frumosul*, dar nu *binele* care lucréză mântuirea.

VERS. 3 și 4.

Domnul din ceriú a privit preste fii ómenilor ca să vadă de este cel ce înțelege saú cel ce caută pe Domnul. Toți s'aú abătut împreună netrebniți s'aú făcut, nu este cel ce face bunătate, nu este până la unul.

Profetul se servește aici de espresiuni familiare ómenilor, pentru a exprima *privigherea și atențiunea*. *Domnul din ceriurí a privit preste fii ómenilor, ca să vadă de este cel ce înțelege, saú cel ce caută pre D-deu*. În ebreu nu este: *saú*.

Înțelegerea aparține spiritului, *căutarea sau dorința voinței*. D-deu n'a găsit nici una nici alta între fii ómenilor. Toți, dice Profetul, au părăsit calea; toți au devenit nefolositori; ebreul dice: putređi, uscați, de miros rėu. Este tot același sens, căci fructele putrede, carnea care se strică, devin nefolositoare. Textul ebreu este mai expresiv și arată mai bine escesul reutăței și al corupțiunei, care este în ómeni.

MEDITAȚIUNI.

Pecătosul crede, că D-deu nu-l vede, și D-deu îl privește neincetat. Pecătosul este lipsit de înțelegere, pentru ca nu cunóște nici miseria sa, nici trebuințele sale,

nicî obligațiunile, nicî bine-facerile lui D-deu, nicî sfârșitul ce i s'a hotărît: el nu caută pre D-deu pentru că nu-l iubește, n'are nicî o dorință de a-l poseda. El rătăcește calea, devine nefolositor lui D-deu, celor-lalți și lui însuși, el răspândește un *miros de mort*, dupre espreșiunea Apostolului, care se unește în astă privința în totul cu Profetul.

Prin urmare, ceia ce și unul și altul dic de păcătos convine în proporțiune cu sufletele reci și rătăcite din calea mântuirii; ele nu înțeleg adevăratul lor interes; acest interes ar fi de a înainta în virtute, de a-și procura pacea, de a se bucura de favorul ceriului. Récéla îi privéză de ungere unită cu c edință și căldură: ele se silesc a căuta pre Domnul, dar ce *cautare*, cred ei că-l vor găsi cu dragostea lumei, iubirea de sine, cu comoditățile lor? D-deu nu se găsește decât în dragoste, și se pot ei fâli că iubesc pre D-deu? Ei sunt nefolositori serviciului; nu respândesc bunul miros al lui Iis. Chr., conduita lor atrage și pre alții în lăncedirea lor, și ne îndoim că aceste persóne să facă vre un bine solid și adevărat. Rugăciuni fără căldură și atențiune; comunicări fără fruct; mărturisiri fără căință, conversațiuni fără folosul aprópelui; munca, orî cum ar fi, fără spirit interior; ispite orî supărări fără rabdare, totul lăncedește, totul este ca într'o stare de mórte. Curiositatea, ușurința, desertațiunea, umplu ȃilele și anii; mórtea vine; și nu este pregătit a se arăta cu încredere înaintea Suveranului judecător.

VERS. 5, 6, 7.

Mormént deschis este gâtlejul lor; cu limbile sale au viclenit, venin de aspidă sub buzele lor. A căror gură de blestem și de amărăciune este plină; grabnice sunt picioarele lor a vërsa sânge. Sfarâmare și nevoie întru căile lor, și calea păcei n'au cunoscut. Nu este frica lui D-deu înaintea ochilor lor.

Aceste trei versuri nu sunt în textul ebreu, nicî chiar în edițiunile grecești; ele se găsesc în acea a Vaticanului, în Septuaginta,

(codicele sinaitic) în Arabă, și în cea Etiopă. Se vede asemenea cuvânt după cuvânt în cap. 3 al Epistolei către Romani, v. 13, 14, 15, 16, 17, 18. Se ține că Apostolul le-ar fi luat din psalmii 5, 9, 35, 139 etc, și că din textul său ar fi trecut în câte-va esemplare grece, precum și în traducerea latină. Dar nu știu dacă nu este mai adevărat că St. Pavel le-a citat în exemplarul de care se servea. În St. Luca cap. 4, 19 este un loc citat sau mai bine citat de Iis. Chr. chiar ca fiind din Isaia, și acest loc nu se găsește astăzi nici în textul ebreu, nici în cel grec, nici în cel latin al lui Isaia; el era cel puțin în exemplarul ce citea Iis. Chr. poate că se fie tot ast-fel și cu cele trei versuri ce le citează St. Paul ca din psal. 13; cu această excepțiune numai, că se găsește în câte-va esemplare grece și în toate esemplarele latine. Ele nu au dispărut decât din ebreu, pe când acel ce se citește în St. Luca nu se găsește decât la acest evangelist. Prin urmare se vede aici toate caracterile răutății, fățărnicie, cuvinte necuviincioase, răutate, violență, uitare de D-zeu; și cea ce este și mai înjositor pentru neamul omenesc, este că aceste caractere sunt atribuite întregului neam omenesc. În adevăr nu este nimeni care să nu aibă în sufletul său germele tuturor răutăților acestora. Numai harul lui D-zeu poate împiedica ca ele să aducă fructe.

MEDITAȚIUNI

St. Apostol Paul a citat aceste versuri, pentru a se vedea, că toți oamenii, atât Iudeii cât și neamurile, au fost sub legea păcatului; că justificățiunea n'a putut fi operată nici prin legea lui Moisi, nici prin legea naturală: și că ea nu este decât efectul harului și al credinței în Iis. Chr. Acesta era obiectul acestui mare Apostol în Epistola către Romani. Nu urmărește de aici că în timpul său și în timpul lui David, nu era nici un om drept; urmărește numai, că nimene n'a fost drept de o dreptate supranaturală decât în virtutea meritelor lui Iis. Chr.

VERS. 8, 9.

Au nu vor cunoște toți cei ce lucrăză fără de lege, cei ce mănâncă pre poporul meu întru mănăcare de pâine; pre Domnul nu l-au chemat. Acolo s'au temut de frică unde nu era frică, că Domnul este în neamul dreptilor.

Sau David sau chiar D-deu vorbește în aceste versuri; David a putut să numescă pe Israelii credincioși *poporul său*; dar această espresiune convine mult mai bine încă lui D-deu. Ori care socotință s'ar lua, va urma tot-deuna că Profetul, în versurile precedente, n'a considerat pre toți oamenii fără excepțiune, ca naturalmente culpabili de greșalele comise prin propria lor voință; căci iată un popor persecutat de acești răi, și neapărat că acest popor este considerat ca drept și inocent.

Aceste din urmă cuvinte: *unde nu era frică*, nu sunt în textul ebreu al acestui psalm; dar sunt în textul ebreu al psalmului 52, care este mai repetițiunea acestuia. Se poate dar crede, că aceste cuvinte au dispărut din psalmul 13 prin greșala copistilor. Este un reson demonstrativ al acestei omisiuni; că cuvântul *acolo* ce se citește aici, chiar în textul ebreu, cere cuvântul *unde*, cu ore-care lucru pentru a termina fraza, și această anunță Vulgata, după textul grec, *ubi non erat timor*. Această omisiune, care este mai evident o greșală din copiat, face prea probabilă omisiunea versurilor citate de St. Paul, și urmază de aici, că textul ebreu al acestui psalm a fost copiat cu multă neglijență.

MEDITAȚIUNI

Sunt caractere însemnate în acei păcătoși, cari fac un fel de profesiune de a fi răi. Profetul, sau în numele său, sau în numele lui D-deu, îi distinge ast-fel:

1° Ei nu cunosc adică că se familiarisază ast-fel cu păcatul, că-l săvârșesc fără a mai reflecta la consecuenți. Ei nu-și cunosc nici datoriile lor, nici drepturile lui D-deu și ale aprópelui. Această ignoranță cu totul departe de a-i scusa, îi face mai culpabili, pentru că este efectul orbirei, în care i-a aruncat păcatul.

2° Ei sfâșie pe cei mici. pre săraci, cari sunt poporul

lui D-deu, 'ca cum ar fi o bucată de pâne. Cei răi nu-și refuză nici o violență mai ales, că ele satisfac dorința, avariția, destrânarea lor. Oamenii fără apărare, ómenii smeriți și răbdători sunt prada acestor tirani. Procedările barbare de feliul acesta sunt védite, nu sunt cunoscute tot-déuna, dar ele sunt mai grozave, pentru că secretul animéza pre cel réutácios a face réu, pentru că nepe-depsirea îi dá loc a satisface tótá pasiunea sa. Judecata lui D-deu este necesară pentru a descoperi tóte rápirile, tóte fraudele, tóte nedreptățile, care se comit secret în lume.

3° *Ei nu chiama pre Domnul.* Acésta e cauza sau efectul réutáței ómenilor, ei privesc pre Domnul ca strein în raport cu ei; ei nu-l chiamă; viețuesc sub legile providenței sale și se bucură de bine-facerile sale, fără a-i mărturisi nici o recunoscință. Și ce se întâmplă? D-deu îi părăsește, lásându-i pe sama patemilor lor; ei se aruncă din crimă în crimă și finesc prin o mórte grozavă părăsiți de ómeni și bléstemați de D-deu.

4° *Ei s'aũ coprins de fricã, unde n'aveaũ de ce se teme.* Cain culpabil de un fratricid, se temea de a nu fi resbunat de toți ómenii, cu tóte că neamul omenesc trebuia să fi fost redus la un număr prea mic de persóne. Istoria profaná ne represintă pre un Dionisie Tiranul, tot-déuna fricos, teméndu-se de tótá lumea. Nu este un scelerat, care, după o crimă mare, să nu se créďá urmărit de justiția divină și umană. Acei cari ar putea pătrunde în sufletul celor răi, chiar cei mai norociți și cei mai puțin espuși la resbunarea publică, ar vedea, că sunt suflete slabe, tiranisate de remușcări și incapabile de fapte adevărat generóse.

VERS. 10.

Sfatul sëracului l-ați rușinat, iar Domnul nádejdea lui este.

Intâia parte a acestui vers aparține în textul ebreu versului precedent; dar acésta nu pune nici o diferință în sens; textul și tra-

ducerile deopotrivă dau a înțelege că cei nelegiuți *tremură*, pentru că Domnul nu este cu ei, dar cu dreptii. În urmă Profetul se îndreptă către cei impioși, ei se ispitesc a întuneca sfatul săracilor și acelor mici, pentru că-i ved punând totă încrederea lor în Domnul.

MEDITAȚIUNI.

Conduita celor drepti este censura celor răi. Aceștia, pentru a-și răsbuna, întorn în ridicul pietatea și pre acei ce o cultivă. Acest fel de persecuțiune este generală. Impioșii de profesiune rid pre acei ce cred; chiar acei ce au credința, însă numai de formă rid de ómenii râvnitori de faptă bună. Nu lipsesc nici odată pretexte pentru a se rescula contra amicilor lui D-deu. Sunt terminii anume consacrați pentru astfelu de rezbel. Confundă pre acel ce se teme de Domnul cu hipocritul, pre adevăratul credincios cu superstițiosul. A fi religios, este a fi fanatic, dic ei, și a avea pietate este a fi bigot. Care este asilul adevăratulu creștin? Increderea în Dumnezeu, care va și într'o di a distinge pre ai sei și a-i resbuna.

VERS. 11.

Cineva da din Sion mântuire lui Israel? Când va întorce Domnul robia poporulu său, bucura-se-va Iacob și se va veseli Israel.

Iacob, care se mai numea și Israel, a dis murind: „*Voiu aștept-Doamne, mântuirea ta*“, adică pre acel care trebue să mântuască pos teritatea mea. Profetul David dorește aici acelaș dar și-l cere cu totă inima: „*Cine va da din Sion mântuirea lui Israel?*“. El asigură în urmă, că când acest prea fericit moment va sosi, poporul lui D-deu va scăpa de captivitatea pecatulu și se va bucura de libertatea sa cu bucuria cea mai perfectă.

MEDITAȚIUNI.

Acea ce Iacob, David și toți profeții au dorit, au cerut, au așteptat, noi posedăm, de când Iisus Christos a venit în

lume și a suferit pentru noi. Acesta dar e timpul libertății și bucuriei spirituale. Noi nu mai aparținem păcatului și demonului; noi suntem ai lui Iisus Christos și ai lui D-zeu Părintele său; dar ne mai rămâne încă a aștepta ziua cea mare a mântuirii, momentul eliberării depline și întregi: acela care ne va reuni pentru tot-deuna cu unicul nostru bine, cu Iisus Christos și cu D-zeu, Părintele său. Noi viețuim pre pământ, pentru a câștiga acea moștenire glorioasă; această e destinata noastră, prescurtarea întregii religii. Acest psalm ne presintă două specii de oameni: impiosul a cărui caracter îl descrie pe larg, și credinciosii, pre cari-i caracterisază prin numirea de poporul lui D-zeu, și prin cea a *neamului Dreptilor*. Ași dori să știu în ce parte sunt eu; din numărul celor dintâi? sau poate că fac parte dintre cei l-alți? Toți au trebuință de milostivirea divină, pentru că toți sunt născuți în păcat; cei răi umplu măsura păcatului prin fără de legile lor; credinciosii repară nenorocirea originii lor prin încrederea în D-zeu și prin observarea legii sale. Dar ce trebuie să mă mai gândesc asupra alegerei? O Dómnă! voesc să fiu al tău! Dă-mi această mântuire, ce tu ai promis-o patriarhilor, și pre care ai arătat-o pre pământ în persoana lui Iisus Christos. Aplică-mi meritele acestui D-zeu Mântuitor, răspândește harul său în inima mea; inspiră-mi dorința de a imita divinele sale exemple!

Arh. Ger. Timuș

PREDICA

PENTRU

Duminica întâia după cincidecime:

a Tuturor Sântilor.

„Și am vedut, și eaca o mulțime mare, ce nu se putea numera, din toate națiunile, și semințiile, și popóarele, și limbile, stând înaintea tronului și înaintea Mielului, îmbracați în vestminte albe, și purtând finic în mânilor (Apoc. 7, 9).“

Când vă vorbim, frații mei, despre mărirea celor fericiți în ceriuri, ved că pe lângă admirare, să ivește în inima voastră și óre-care descurajare care vă turburá dorințele cele mai sante.

Maí cá vă amăgiți a crede cá acești drepti aveaú o fire deosebitá de a nóstrá. Dar nu; cáci apostolul descoperirilor cerești, după ce a numerat câte doué-spre-dece mii de fie-care dintre cele doué-spre-dece seminții ale lui Israel, adaugé, cá a vedut o mulțime ne numérată adunați din toate părțile lumei; și cá numărul fiilor lui Dumnezeu s'a înmulțit *maí mult decât stelile ceriului și decât nisipul mării*. Și acei ce compun acéstá națiune sântá, sunt părinții nóstri, frații nóstri, cei ce au viețuit pe páment în mijlocul acelorași ispite, acelorași neputinți, acelorași pedici, de care și noi toți sintem încunjurați.

Ah! fraților, de ce nu pot eu să deschid sub ochii voștri sínul fericirei cerești! Ați vedea în el copii care pórtá încă pe capul lor cununa nevinovăției, bétrâni care

n'au lucrat decât o oră în viea Domnului; săracii Lazari, respinși pote câte-o-dată de nemilostivirea noastră și duși de îngeri în sinurile lui Avraam. Ați vedea bogăți milostivi, intrați acolo anume prin mijlocirea săracilor, pre care 'i-au miluit aice.

Ați vedea persoane de totă vârsta, de tot sexul, de totă starea și din toate condițiile. Ați vedea preoți, magistrați, fecióre, soții, servitori, care s'au jertfit în împlinirea datoriilor lor de totă ziua.

Deci, când Biserica vă chiamă, fraților, la gloria sânteniei, ea nu vă cere nimic mai-pre-sus de puterile omenesti. Dar fiind-că lumea noastră 'și-a format o idee streină în privința sânteniei, apoi vin și eu astă-di în numele Evangheliei a vă dovedi fraților, până la evidență, că nimica nu este mai natural și mai ferice pentru om decât o viață sântă, și că prin urmare, nimica nu merită să atragă luareaminte și totă îngrijirea noastră, decât această sântenie, care ni se pare cu neputință.

Așa, fraților, când Biserica ne chiamă la sântenie, ea nu ne cere nici-de-cum să ne aruncam în niște căi extraordinare; căci o viață sântă nu stă numai-decât în a merge pe urmele mărețe a acelor eroi a creștinătăței, care alergau la martirie, care împărțiau averile lor săracilor și se făceau ei-înșiși săraci.

Pentru a ajunge la desevêșirea la care suntem chemați, nu-î trebuință să rumpem legăturile naturei, să ne părăsim familiile, să cutrierăm mările ca să găsim un adăpost pentru pocăința noastră. Nu; sântenia, fraților, este la ușa noastră; ea se găsește în casa în care locuim. în împlinirea datoriilor fiecărei stări, în practicarea celor mai comune virtuți.

Soțiilor creștine, faceți să reinvieze, în mijlocul corupției vécului, frumusețea acelor căsătorii bêtrânești, atât de bogate în bine-cuvântari, și ceriul numai-decât va fi rêsplata unei sante uniri întemeiată pe adevêrata dragoste creștină! Parinților și mamelor, nu uitați că copii voștri

sunt ca un amanet pe care Dumnezeu l-a încredințat dragostei vóstre. Pastrați în ei prețioasa comóră a nevinovăției, atât prin înțelepciunea esemplerelor vóstre cât și prin îngrijirea unei bune creșteri, și fiți siguri că ei vor fi coróna vóstră în ceriuri!

Copiilor, fiți supuși părinților voștri, și nu numai că veți avea o viață lungă pe pământ, dar încă veți moșteni acel *pământ al viilor* pre care Dumnezeu 'l promite fiilor sei! Servilor, fiți credincioși stăpânilor voștri, creșdend că însuși Dumnezeu v'a dat sub mâna lor, pentru binele vostru!

Și voi stăpânilor, să nu vedeți în servitorii voștri, decât niște frați ai voștri, destinați póte a vé întrece în împărăția lui D-deu!

Gândiți cu toții, că și sântii n'au fost aice pe pământ decât niște ómeni neputincioși, încunjurați de tot felul de ispite și pericole; dar care ș'au întrebuințat puținul timp ce au trăit în lume în a-și forma viața duple credința lor.

Așa și voi fraților, cei ce trăiți din industrie și din munca mânilor vóstre; voiți să fiți sânti? Pastrați-vé onestitatea în tóte întreprinderile și alcătuirile vóstre; respectați dñia Domnului, petrecându-o într'un répaos creștinesc. Voiți să fiți sânti, voi cei ce vé ocupați cu agricultura, voi care mâncați pânea din sudórea feței vóstre? Urmați părinților voștri,—bunilor gospodari; aveți mai-presus de tóte o răbdare neinvinsă, o credință tare, și o speranța neclătită, și fiți siguri atuncea pe munca vóstră și pe viitorul vostru fericit. Voiți să fiți sânti, voi comersanților? Gândiți-vé tot déuna ce câștigați și ce perdeți pentru cerii, din cauza onestității, sau a neonestității și interesului mârșav ce întrebuințați în negoțul vostru. Voiți să fiți sânti, voi magistratilor, învățătorilor, preoților? Siliți-vé să onorați funcțiunea sau servirea ce vi s'a încredințat, prin respectul cătră religie, prin neadormita silință de a face tuturor numai bine, și prin neinteresarea de materie; gândiți-vé că aveți să

dați sémă de întrebuintărea puterei ce vi s'a încredințat.

Póte veți dice fraților, că a petrece o viață sântă este mai presus de puterile nóstre; dar vă voiți spune și eu că Dumneđeū este acel ce ne sântește, și El nu cere din partea nóstră decât numai să voim și să lucrăm așa precât putem.

Aduceți-vé aminte că și Israeliții pe timpul lui Iisus Navi, se descuraja și gândea că nu vor intra nici-o-dată în pământul făgăduinței, din cauza multelor pedici ce le sta înainte. Aduceți-vé aminte și de cuvintele cu care omul lui Dumneđeū a încurajat pre acel popor mic la suflet, și l-a făcut să înlătore tóte pedicele și să învingă sute de némuri vrăjmașe.

Domnul este cu noi! vé dic și eu, iubiților, Domnul este cel ce va lupta pentru noi, și ni va da în stépânire acel pământ sânt din care curge miere și lapte!

Urméză să vé probez, mai departe, că nimică nu este mai fericit pentru om, chiar aice pe pământ decât acéstă viață sântă pre care o propune și la care neconținut ne chiamă sânta nóstră religiune.

Lepádați, frații mei, măcar pentru un moment acea idee greșită ce ș'aū făcut unii din noi că viața sântă ar fi tristă și nenorocită; acéstă idee nu desvinovățește, ci mai mult osândește lumea care nici s'a încercat măcar să pórte *jugul Domnului*, spre a vedea cât este el de *bun și ușor*. Și în adevér, câți dintre noi aū intrat pe calea sânteniei pentru ca să știe dacă ea este ușoră sau grea? Ore o inimă turburată de patimile cele mai triste, póte să vorbescă vre-o dată despre fericirea aleșilor lui Dumneđeū? Pacea lor, acea bucurie nespūsă ce simțesc adese-orī, acea liniște profundă care se întipărește până și în trasurile feței lor, blândețea și nevinovăția cu care pururea se exprimă; tóte aceste semne dinafară care sunt atâtea dovedī de o bună conștiință, pécătosul le crede din contra ca atâtea probe despre o viață nenorocită.

Ah! dacă ai putea, frate, să te desbari de aceste idei

greșite care te orbesc, ți-ar fi foarte ușor să vezi că nu viața sântă este nenorocita, ci a ta, pe care așa de crud o turbură patimile. Nu te auzim noi în toate dăilele plângându-te, că plăcerile lumești sunt însoțite de spini și amărăciuni? Dacă ai fi sincer, numai-de-cât ni-ai spune, că mai, mult te costă *perderea* decât *mântuirea* ta. Și în adevăr, câte chinuri nu întrebuițezi pentru ca să aduni o avere peritoare, care nici-o-dată nu este în stare să te facă fericit? Câtă îngrijire, câtă neodihnă, pentru ca să înaintezi și să te susții în lume? Câte lacrimi, câtă neliniște, pentru ca să-ți faci niște plăceri, în care la urma urmei să nu găsești decât o fericire înșelătoare și mincinosă! Ah! atâta de mult te costă, încât dacă ai fi făcut pentru ceriul măcar în jumătate cât ai făcut pentru lume, te asigur că ai fi deja în rândul celor mai mari sânti! Iată pentru ce Mântuitorul fericește pre cei *săraci cu spiritul*, adică pre nepretențioși.

Precum vedeți, fraților, numai neștiința și neexperiența face pe o parte de lume să creadă că viața îmbunătățită ar fi tristă și grea de purtat. *Ah! cum nu pot muritorii să intre în acest mare secret că Domnul și-a ales altariul dragostei sale în sufletul și inima dreptului!* dicea unul din Părinții Bisericii; numai atunci s'ar convinge despre acel mare adevăr, cântat de Profet-Imperatul, că o singură dă în casa Domnului prețuește mai mult decât miile de dăle petrecute sub corturile păcătoșilor!

Nu ni-a mai rămas, fraților creștini, pentru convingerea noastră în acest mare adevăr, despre care v'am predicat astăzi, decât să pun sub ochii voștri acest mare tablou așternut de mâna Providenței chiar în fundamentele Bisericii ce ne luminează și ne crește; nu ni-a mai rămas, decât să vă introduc pentru un moment în adunarea Apostolilor Domnului, a miliónelor de Martiri, a Sântilor Arhieri, cuvioși și drepi, care se serbeză astăzi dela o margine a lumei și până la ceea-laltă, și să vă întreb: Cu cine este adevărata mărire? Cu minciuna, sau cu adevărul? Cu păcatul, sau cu virtutea? Unde gasim adevărata fericire? Pe

pământ sau la ceriu? Intr'o viață pecătósă, sau în cea curată și sântă? Ce este mai mare și mai frumos, care să merite tótă luarea aminte și tótă ocupația omului, decât viața sântă și nevinovată? Sântenia este chiar pentru acéstă viață cea ântea și cea mai frumoasă dintre tóte podóbele, pentru că ea le cuprinde pe tóte, le mărește și le încunună pe tóte.

Tu, frate, care dorești nemurirea, fii sânt, și numele tâu va rămânea în tóte gurile pe atâta timp pe cât va exista în lume și numele de creștin. Tu cel ce-ți sacrifici viața studiind, pentru că să fii învețat, fii sânt, și nevinovăția care este unica țintă a adevăratei științi, va învecinici memoria ta și te va face superior tuturor geniilor. Tu, pe care te ispitește lăcomia, fii sânt, și vei dobândi ca și sântii, prin desprețul bogățiilor,— o împărăție neperitoare, chiar în acéstă lume. Poțtești în adevăr libertatea, fii sânt, și vei căpăta libertatea fiilor lui Dumnezeu, aceea care nu cunóște nici o tiranie, aceea care este mai-presus chiar de tirania patimilor. Fiți sânti, frații mei, și ve veți bucura în realitate de tot aceea ce patimile vă promet în deșert. Ah! cât de mari sunt ómenii milostivirei, care neavând nici aur, nici argint, vindecă bolnavii, deschid ochii orbilor, ridică pe șchiopi și ologi, împărțind sáracilor *minunea*,— unica avere ce li-a dat dumnezeescul lor Invetătoriu! Cât de mari sunt pescarii Galileei, cărora păgânii, în uimirea lor, voese să se închine ca la niște Dumnezei! Cât de mari sunt apostolii Domnului, cari în adunarea cea mare a Elenilor, predicând pre *Necunoscutul Dumnezeu*, au tras în urma lui Iisus Christos pe unii din cei mai învețați ómeni.

Așa, fraților, Apostolii, Martirii, Cuvioșii și dreptii, n'au câștigat învingeri strălucite, dar s'au învins pre ei-înși. Istoria lor nu este scrisă într'un chip pompos în analele vécului, dar ea umple paginile nemuritoare ale veciniciei. Nu s'a ridicat în memoria lor monumente impuse; dar totuși unele ca aceste sunt nenumerate, ridicate numai prin dragostea popórelor și venerațiunea neamului omenesc. Dacă ar tăcea

tot omul, dacă s'ar întuneca toate vederile, dacă ar peri tot
auzul, dacă s'ar stinge totă simțirea, singure numai petrele
acestor zidiri pot să convingă și pe pământ și pe ceriū, și
pre raiū și pe iad, că *sufletele dreptilor sunt în mâna lui*
Dumnezeu și că însuși Dumnezeu este plata și coróna lor ;
pre care le doresc și vouă, iubiților, în numele Tatălui și al
Fiului și al Sântului Duh. AMIN.

PREDICA

PENTRU

Duminica a doua după Cinci-decime

„Umblând Iisus pe lângă marea Galileei a vedut niște pescari și le-a ȑis lor : Veniți după mine, și ve voi face vânători de ómeni. Iară ei îndată lăsând mreșile și corabia aș mers după densus (Matei 4, 18)“

Două lucruri sînt de admirat în Evangelia ce ni s'a cetit astăzi : Osîrdia învățatorului, și graba ascultatorilor de a se lumina prin învățatură. Iisus, Mântuitorul lumii, nu este ca dascăli din timpurile noastre, căroră li se dă tóte înlesnirile putincioșe și școlari dea gata ; el alerga în tóte părțile să-și caute școlari, să-și atragă ascultători. El, care nu avea unde să-și plece capul, care adese-orî suferă de fóme, de sete, de golătate, își face școla sub ceriul liber, își aședă catedra pe malul lacului Ghenisaret. O așa osîrdie, dorința cea mare ce avea acest model al dascăliei de a lumina pre tótă lumea cu lumina adevăratei cunoștinți de Dumneșeu ; de a descoperi tuturor taínele împărăției cerești, sunt încununate cu cel-mai mare succes ; căci în timp de trei ani și jumătate niște simpli pescari devin teologi, ómenii cei mai proști și mai nebăgați în sémă se fac apostoli și luminători ai lumii. Unde voește Dumneșeu, unde voește în adevăr și omul, se biruește rinduéla firei.

Lăsând pentru astăzi, frașilor creștini, pe preoți și învățatori să se cerceteze ei însii în cugetele lor, cât de aprópe sau cât de departe stau de dumneșeescul model ; și avënd în vedere că sânta Biserică mai mult sau mai puțin îndemnă la mântuire, este pusă la dispoșiția tuturor cu servirile și

învățăturile sale, ne vom margini a deștepta dragostea credincioșilor către ea, și cu exemplul pescarilor Galileei vom combate pricinuirile întru păcate cu care creștinii cei răi se încercă a-și îndreptați lenevirea lor în privința celor religioase, și nepăsarea de propria lor mântuire.

Veniți după mine și ve voiți face vândători de omenii, dice Mântuitorul lui Simon Petru și Andrei, lui Iacob și Ioan fiii lui Zevedeu. *Veniți, fiilor, ascultați-mă pre mine frica Domnului ve voiți înveța pre voi*, ne dice și noue în fie-care și sântă Biserică; acelora se promite apostolatul în locul pescuitului; noue ni se promite în locul celor pământești cele cerești; ni se spune că vom deveni *preuție împărătescă, neam ales, popor roditoriu de fapte bune*. Graba cu care acei pescari și-aș lăsat instrumentele, corabia și pe bătrânul Zevedeu, să ne învețe, să ne înțeleptescă și pe noi, a lăsa la o parte totă grija lumescă, când este vorba de luminarea duhovnicescă, de mântuirea sufletelor noastre.

Când aice, în sânta Biserică, vi se spun lucruri folositoare și mântuitoare de suflet, nimene să nu dică că n'are timp să vină să asculte și să se învețe poruncile lui Dumnezeu. Nimene să nu se desvinovățescă cu lipsa de cărți sau cu neștiința de a citi. Găsește cine-va timp, găsește și cărți când voește. Ia să lepădăm toate sfaturile nefolositoare, toate vorbele glumețe și mușcătoare, care ni le adresăm uniș altora; ia să fugim de acele chefuri și petreceri vătămătoare, care se prelungesc adeseori până după miezul nopței, care ne tărăsc la răutăți, care slabesc trupul prin desfrânări și rănesc sufletul prin vorbe deșarte și contrare virtuții; ia să fugim de jocurile de cărți, de danțuri și de alte ocupațiuni care adeseori ne prăpăstuesc în mormânt! Și atunci cine va mai putea dice că n'are timp să mergă la biserică, sau și acasă să se ocupe cu citiri folositoare de suflet? Dacă voim să plăcem lui Dumnezeu și să gândim serios la mântuirea sufletelor noastre, trebuie să iubim liniștea și cumpătarea în toate și tot-deuna.

Nimene să nu se desvinovățescă cu neștiința de carte;

să ne aducem aminte că poporul nostru în genere era mai religios în trecut, pe când într'o comună abia se găsea unul sau doi cu puțină știință de cetire și scrisoare. Să ne aducem aminte că erau neguțători, arendași și chiar proprietari mari, cari nu știați nici să-și însemne numele; ei bine, ce făceau, cu ce se serviau în trebile lor materiale? Iaca ce făceau: plăteau la câte unul cu știință de carte, și așa 'și făceau treba, pote mai bine decât astăzi. Dar, dacă în interesele trupești, lumești, materiale, ne pricepem așa de bine să înlăturăm sau să întimpinăm lipsurile, apoi este rușine să pricinuim pricinuirii întru păcate, tocmai în ceea ce avem mai scump, tocmai în mântuirea sufletelor noastre!

Va mai dice cineva: Sînt neconținut muncitor la o fabrică, sînt lucrător de pămînt; n'am timp să cetesc sau să ascult cuvîntul lui Dumnezeu. Ei, frate! dar câți muncitori, câte muncitoare nu cîntă chiar pe câmp, chiar prin fabrici, cântece diavolești, spun povești și istorii pînă și de cele rușinoase; cum asemenea omeni știu de rost, țin minte și vorbesc așa de respicat, ceea ce i-a învățat diavolul, și cum să nu potă învăța, cum să nu țină minte nimica de a le bisericeii? Pentru ce să nu se învețe mai bine *Tatal nostru*, *Creșdul*, vre un psalm ca *Miluește-mă Dumnezeu*, sau vre o cîntare bisericească? Nu mai bine, de cît să cîntăm cîntece scandalose și perdetore de suflet, să cîntăm de acele care ne mîngăie și ne arată lumina lui Christos? Nimene să nu dică dar, că nu pote învăța nimica din cele ce se cetesc și se cîntă în biserică; căci ori cînd 'l putem întreba: cum a putut învăța cele diavolești?

Cultura sufletului nostru sémănă în totul, fraților, cu lucrarea pămîntului; căci precum la pămîntul ce lucrăm sunt lucruri care trebuesc smulse, arse, desrădăcinate, așa și din sufletul nostru trebuie să smulgem gîndurile, dorințele și poftetele cele rele, și în locul lor să sémănăm sémânța cea bună.

Gândiți-vă, iubiiților, că avem înaintea noastră două țărini: țărina lui Dumnezeu și țărina omului; tu ai țărina ta și Dumnezeu are pe a sa. Al tău este ogorul pe care 'l lucrezi pentru hrana trupului; al lui Dumnezeu este sufletul tău; judecă dar, drept este să lucrezi numai ogorul tău, și țărina lui Dumnezeu să o lași în paragină? Când te uiți frate la ogorul tău și-l vezi bine lucrat, așa 'i că te bucuri? De ce dar nu veși lacrimi și când vezi sufletul tău lăsat pustiu de fapte bune?

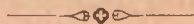
Maî gândește-te, frate, că cu ceea ce capeți dela ogorul tău nu poți trăi decât foarte puțin timp; o earnă, póte o érnă și o vară; dar cu ceea ce plantăm în sufletul nostru trăim în vecinicie! Dumnezeu a binevoit să ni încredințeze sufletul nostru, care este țărina sa iubită, ca să o cultivăm cu tot zelul și cu tótă hărnicia putincioase; Vedeți dar ca la a dotia sa venire să găsească pe pământul sufletului nostru numai grâu curat, numai unt-de-lemn și vin, semenele credinței, dragostei și nădejdei; și departe de noi oțetul, grăsimea necurată și neghinele; căci partea unor asemenea nu póte fi decât focul cel vecinic; de care să ne ferescă milostivul Dumnezeu!

Vé rog dar, frații mei, să vé aduceți aminte necontenit și să vé siliți a tot agonisi câte ceva și pentru suflet; învățați-vé unii pe alții, învățați de aicea din sânta biserică rugăciunile trebuitoare, psalmii și cântările cele folositoare de suflet. Când este vorba de ales între cele trupești și între cele sufletești, sânta biserică vé îndemná să *căutați mai întei împérația lui Dumnezeu și dreptatea lui*; căci cele neapărat trebuitoare trupului vor veni atunci de la sine. *N'am vedut*, dice profet împératul David, *n'am vedut pe dreptul parasit, nici sină seménța lui cerénd pâne* (Psalm. 36, 26).

Vé maî rugăm, fraților să nu uitați lesne aceste învățături ce vi s'au comunicat astăzi; întipăriți-le adînc în inimile vóstre; și nu numai să le țineți minte, dar să și viețuiți de astăzi înainte ca niște bunî și vrednici servi-

torii al lui Dumnezeu, *rescumperând timpul* numai pentru Dumnezeu, numai pentru suflet și vecinica noastră fericire. Și pentru ca să vă îmborsăți mai bine cele ce vi se vorbește în sânta biserică, începeți de pe acum a vă aduce aminte unui altora : Preutul ne-a spus că trebuie să învățăm rugăciunile neapărat trebuitoare unui creștin ; altul să țină : Preutul ne-a spus că trebuie să cultivăm sufletele noastre precum cultivăm ogórele și grădinile noastre ; un altul să amintésca despre îndemnul ce face sânta biserică celor ce știu carte, ca să se ferescă a ceti cărți scandalóse și să-și dea tótă silința a studia sântele Scripturi.

Dacă veți face așa, iubitorilor, dacă vă veți înștiința unul pre altul despre tot ce se cetește, ce se cântă și se învață în sântul lui Dumnezeu locașu, veți trăi cu bună credință în vécul de acum și vă veți face părtași și vecinicei fericiri ; căci, *mila lui Dumnezeu se întinde din neam în neam asupra celor ce-l cunosc pre el, și dreptatea lui spre fiii filor, spre cei ce pazesc aședământul de lege al lui și-și aduc aminte de poruncile lui, ca să le facă pre ele* (Psalm. 103 ; 17, 18). AMIN.

IMBUNATAȚIREA SOARTEI CLERULUI DIN ROMÂNIA

Raportul Comisiunei, instituită de S-tul Sinod, relativ la fixarea Parohiilor în România, și care raport s'a și votat de S-tul Sinod în sesiunea de primă-vară a anului curent.

Pea Sântife Sântife,

Comisiunea St. Sinod, instituită în ultima ședință a sesiunei de toamnă, anul espirat, compusă din I. P. S. Mitropolit Primat, P. S. Episcop de Roman și Sub-semnatul raportor, în scopul de a se chibzui și a-și da părerea asupra modului cum s'ar putea fixa Parohiile în toate Eparhiile din statul Român, întrunindu-se sub președinția I. P. S. Mitropolit Primat și deliberând asupra acestei chestiuni, a convenit a face S-tului Sinod următoarea propunere :

1). Sântul Sinod decide : a determina numărul Parohiilor în toate Eparhiile, cu indiciile prevădute în anexatul formular de tabel.

2). Fie-care Chiriarh eparhiot să oblige pre Protoiereii județelor respective a fixa Parohiile în județul lor, ca unii ce cunosc localitățile și pozițiunile.

3). Norma generală, ce Protoiereii o vor avea în această lucrare, va fi circumscripțiunea comunelor actuale.

4). Se escepteză de la această normă casurile : a) când pozițiunea topografică nu permite acesta ; b) când sunt mult mai apropiate unele dintre cătunele ce fac parte

din diferite comune; c) când comunele sunt prea mici și în apropiere unele de altele; și în fine d) când comunicația este dificilă din cauză marelui depărtări, a râpelor și a piraelor furiôse. În care cazuri se vor și arăta asemenea împrejurări în rubrica observațiilor din tabel.

5). În cuprinsul unei Parohii pot fi și mai multe Biserici.

6). Biserica cea mai din centrul Parohiei va fi Biserica Catedrală a Parohiei și locul de reședință al Parohului.

7). Spre a se putea ști dacă un Paroh poate să îngrijască de toți poporenii din o Parohie, se va arăta și distanța în kilometri de la Biserica Catedrală a Parohiei până la fie-care cătun din cuprinsul unei Parohii.

8) Spre a se putea ști dacă în o Parohie este destul numai un singur Preot Paroh, sau are nevoie de vre-un Preot ajutătoriu, se va arăta și numărul familiilor și chiar al sufletelor din fie-care cătun și din întreaga Parohie, precum și câte Biserici se află în fie-care cătun și Parohie.

9). Se va arăta de asemenea câte fâlcii sau pogône de pământ are fie-care Biserică în parte și o Parohie în genere, precum și din ce comună sau comune se compune Parohia.

10). Impărțirea Parohiilor prin orașe se va face după chibzuirea Chiriarhului respectiv.

11). Acastă lucrare se va prezenta de P. P. S. S. Chiriarhii eparhioți S-tului Sinod, în sesiunea de toamnă, spre a forma un tabel general de toate Parohiile din România, a fixa sumele necesare pentru toți servitorii bisericesti și întreținerea Bisericilor, și în urmă a-l prezenta Guvernului, ca pe această basă să formeze un proiect de lege pentru cler și cult, pe care să-l supună deliberării și aprobării Corpurilor legiuitoare.

Raportor, Silvestru Episcop Hușilor.

FORMULAR

De fixarea Parohiilor în toate Eparhiile din România cu indicile necesare, relative la această lucrare.

No. Parohiilor.	Numele Parohiei cu Biserica Catedrală și reședința din care se compune.	Depărtarea de la Biserica Catedrală calculată în kilometre.	Numărul familiilor dintr'o cătună.	Numărul sufleteilor dintr'o cătună.	Numărul familiilor dintr'o Parohie.	Numărul sufleteilor dintr'o Parohie.	Numărul Bisericilor dintr'un sat sau cătun.	Numărul Bisericilor din cuprinsul unei Parohii.	Numărul Preoților actuali dintr'o Parohie.	Numărul fâlcilor sau a pogonelor de pământ a unei Biserici.	Numărul fâlcilor sau a pogonelor de pământ dintr'o Parohie.	Venitul unei Biserici din proprietăți private.	Venitul unei Parohii din proprietăți private.	Numirea Comunelor actuale, din ale căror cătune se compune Parohia.	Observații.
1	<i>de Obșară</i>														
2	Parohia cu Biserica Catedrală (cutare) 86 mîșcîtoare la Nord Kat Sud Vest		350	1600	350	1600	3	3	3	—	—	1000	2600		
3	Parohia (de ex. Ștefănești) cu Biserica Catedrală (de ex. Șt. Ilie). Această Parohie se compune din cătunele (d' ex.) Ștefănești Jigălia Cădăriș Mala		98 104 42 12	300 490 170 52	II COMUNELE RURALE PLASA		1 0 1	4	3	17 poșt. 17 "	14 poșt.	20 24	44	Ștefănești și parte din Jigălia.	
JUDEȚUL I-II. COMUNELE URBANE.															
N. B. În care din aceste două Bise- ricilor se compune Parohia are veni- tul către 1900 lei anual.															

*Relativ la importanta cestiune a îmbunătățirii sôr-
tei Clerului mirén, precum și a fixării Parohiilor în
tîta țara, dăm publicității și următoarele acte înaintate
S-lui Sinod de I. P. S. Arhiepiscop și Mitropolit al
Moldovei și Sucevei și pe care acte Sântul Sinod a
luat hotărîrea a se publica spre a se putea folosi de acei
ce vor fi chemați a rezolvi această cestiune.*

Copie dupe adresa I. P. S. Mitropolit al Moldovei și
Sucevei sub No. 706 din 9 Mai 1888. cătră Președ. St.
Sinod.

Inalt Prea Sînțite,

In interesul sciințelor necesare pentru îmbunătățirea po-
siției materiale a Clerului nostru mirén, urban și rural,
Sub-semnatul, pe lângă opiniunea Preuților din Iași sub-
scrisă de un număr mai mult de 50 Preuți și Diaconî, ce
am prezentat în ședința din 7 ale curentei a St. Sinod,
viu astă-đi cu tot respectul a înainta St. Sinod și un
resumat de tabloul statistic al Eparhiei St. Mitropolit a Mol-
dovei și Sucevei, tablou în care se arată numărul comu-
nelor, al cătunelor, al bisericilor, al preuților și al locui-
torilor din Eparhia acestei Sante Mitropolit a Moldovei
și Sucevei; pe care tablou vă rog a-l supune la cunos-
cința St. Sinod, pentru a servi la complectarea ideilor și
cunoscințelor necesare spre îmbunătățirea poziției ma-
teriale a clerului, importanta cestiune de care astă-đi ne
ocupăm cu toții a ne esprima opiniunile și votul nostru.

Primiți, Înalt Prea Sântite, ale noastre în Christos frățești îmbrățișeri.

(S) *Iosif Mitropolit Moldovei*

Opiniunea Preuților și Diaconilor din Iași despre îmbunătățirea pozițiunii materiale a Clerului, atât din comunele urbane, cât și din cele rurale, espusă prin cererea dată I. P. S. Arhiepiscop Mitropolit al Moldovei și Sucevei, subscrisă de mai mult de 50 Preuți din Iași și înregistrată în Cancelaria Mitropoliei la No. 619 din 4 Mai 1888.

Înalt Prea Sântite Stepâne,

Este cunoscut de întreaga suflare românescă starea de suferință materială și de decadentă a Clerului din binecuvântata de D-deu țară ortodoxă Română.

Tóte ramurile de activitate, au propășit, s'au desvoltat prin concursul Statului, a Guvernului și a ómenilor de bine. Ne place a crede că a sosit timpul ca ómenii de bine, bărbații de Stat, să se gândescă să-și arunce privirile și asupra Bisericeii și a Clerului ei, carele până acuma condus de spiritul păceii și al răbdăreii ce-l caracteriséză, în suferință, au așteptat timpul oportun.

Credând că acel timp a sosit, și vedând că cestiunea îmbunătățireii pozițiunii noastre a clerului se agită, îndrăsnim cu mult respect a presenta I. P. S. Vóstre următórele câte-va puncte esențiale, ca mijlóce pentru îmbunătățirea pozițiunii materiale a Clerului în genere.

De și timpul nu ne-a permis a desvolta atare principii sau a face o espunere detailată, totuși ele sunt rezultatul discuțiunilor noastre în scopul propus.

I. Pentru comunale urbane :

1) O Parohie să fie compusă de la 100 până la 200 capi de familie (contribuabili), dupre împrejurări și localități. De o cam dată fie-care Biserică să-și aibă Preutul și clerul ei ; cu timpul să pot uni două sau mai multe Biserici în o Parohie. la care serviciul divin se va efectua cu rândul de cătră Clerul Parohiei.

Bisericile care au venituri proprii îndestulătoare precum și acele întreținute în prezent de Stat nu fac parte dintre bisericile parohiale; dacă acele Biserici vor fi având poporenî, cei se vor număra la Bisericile parohiale.

2). Preotul Paroh să fie plătit cu cel puțin 200 lei lunar; Cântărețul I și al II câte cu 100 lei pe fie-care lună și Paraclisiarhul câte cu 80 lei lunar.

Unde în prezent se vor fi aflând Diaconî și unde trebuința va cere, ei să fie plătiți ca și Parohul cu 200 lei lunar.

3). Pentru cheltuiala preîntîmpinării serviciului anual dîlnic a Bisericeî să se plătescă câte 600 lei pe an pentru fie-care Parohie.

4). Salariile cuvenite Parohilor și celor-lalți trei Clerici precum și cheltuelile anuale să se plătescă de către Stat, urmând ca Statul să aviseze la miđilócele ce va crede de cuviință pentru constituirea fondului necesar.

5). Parohul va locui în casa Bisericeî cum și cei lalți Clerici.

6). Bisericile întreținute de către Stat, în câtă vreme la data secularisării își aveatî veniturile lor destul de mari, Clerul necesar pentru efectuarea serviciului divin la acele Biserici să fie plătit direct de către Stat, ca și până acum, de o potrivă cu Clerul de la Bisericile parohiale.

II. Pentru comunele rurale :

1). În o comună rurală compusă până la 500 capi de familie (contribuabili directi și indirecti), să se pótă forma 2 Parohii, fie-care cu clerul ei.

În o comună, compusă până la 800 capi de familie, să se pótă forma 3 Parohii, fie-care cu Clerul ei. La fie-care adaus de la 200 până la 250 capi de familie să se pótă compune o singură Parohie cu Clerul ei. Preoții parohiilor dintr'o comună să fie datorî a se ajuta reciproc la necesitate în îndeplinirea datoriilor lor către poporenî.

2). Clerul unei Parohii se compune: din Preotul Paroh și doi Cântăreți.

Salariul unui Paroh să fie de 100 lei pe fie-care lună, al Cântăreților de 50 lei fie-care pe lună; iar cheltuiala anual-dîlnic pentru preîntîmpinarea serviciului bisericesc să fie de 200 lei pe an pentru fie-care Parohie.

3). Salariile cuvenite Parohilor și celor-alți Clerici să se plătescă de către Stat, urmând ca Statul să avizeze la mișlóccele necesare pentru constituirea fondului necesar, de asemenea și cheltueli.

4). Clerul ce aparține unei Parohii să profite neîmpedecat de nimenea de pământurile date și care se vor mai da, atât Bisericilor la care servesc, cât și cătunelor pe care le vor căuta.

Aceste pământuri, fiind parte reșluite, să se delimiteze din nou, și să se completeze unde vor fi lipsă, și să se stalpuiască spre a se sci întinderea și a nu fi impresurate în viitor.

Din aceste pământuri, față cu cercul și natura de activitate ce prescriu s-tele Canóne Preotului, de doně părți să profite Parohul, iar de a treia parte să profite ceilalți 2 Clerici.

Comuna va îngriji a da casă spre locuința Parohului, care casă va rămânea proprietate a Bisericeii parohiale.

6). Ori-ce angajamente sau convențiuni dintre Paroh și poporenii relative la serviciul bisericești să nu-și aibă ființă și să fie oprite, remăind a primi Preutul și servitorii bisericești numai acele ofrande obicinuite și tradiționale neamului românesc.

III. Adjutóre și pensiuă.

1) Preutul infirm și în neputința de a servi să se folosescă, atât în comunele urbane, cât și în cele rurale, de jumătate din salariul seti până la decedarea lui.

2). Soția Preotului sau a Diaconului decedat, dacă va avea copii, să se folosescă atât ea cât și orianii Preotului de jumătate din salariul decedatului lor soț și părinte până la majoritatea celui din urmă copil; iar neavând copii să se folosescă de a patra parte din salariul soțului seti până la decedarea ei.

3). Preuții, față cu serviciile făcute, se vor bucura de dreptul de pensiuă în raport cu timpul servit, ca și fiecare funcționar retribuit de stat.

4). Adjutórele pentru infirmii și veduve se vor da de către stat, care va avisa la mișlóce.

Inalt Prea Sântite Stêpâne,

Aceste fiind modestele cereri și mijloce ce credem că prin aplicarea lor s'ar putea îmbunătăți întru cât-va pe viitor pozițiunea materială a clerului român ortodox, subscriși pe de o parte le supunem cunoștinței Inalt Prea Sântiei Vóstre, iar pe de alta cu cel mai profund respect vă rugăm a stărui ca aceste principii, ca mijloce de îmbunătățire, să fie traduse cât mai curând în articole de lege aplicativă și bine-făcătoare clerului și bisericeii române creștine ortodoxe.

Ai Inalt Prea Sântiei Vóstre.

prea supuși și devotați servitori:

(SS) C. Chiriac Iconomu	C. Stamati, Preut
Iconomu I. Gadeit	N. Constantinescu, Sachelar
V. Hanganu, Preut	C. Balășescu, Preut
Gh. Folescu, Iconom	I. V. Pantelimon, Preut
C. Gheorghiu, Iconom	Iconom (nediscifrabil).
V. Damian, Preut	Ic. G. At. Nemțanu
St. Alexandrescu, Preut	Alexandru Arion, Preut
Gh. Enăchescu, Preut	Sachelar A. Vartic
Gh. Sofrocescu, Iconom	I. Mitescu, Iconom
Panaît Atanasiu, Preut	Constantin Vasiliu, Preut
Gh. Ionescu, Preut	D. Constantinescu, Diacon
C. Georgescu, Iconom	Icon. Gh. Carp
N. Agapi, Preut	V. Créngă, Iconom
Gh. Florescu, Preut	Al Șerban, Sachelarie
I. Ionescu, Iconom	T. V. Stupcanu, Diacon
Constantin Covatarit, Diacon	D. Crețescu, Diacon
D. Grigoriu, Preut	V. Balănescu, Diacon
Gh. Urzică, Sachelar	Necolae Lăhu, Preut
Iconomu A. Ionescu	Ioan Gheorghiu, Preut.
D. Iordăchescu, Preut	D. Antonit, Preut
V. Patron, Preut	Preutu Fonescu
P. Gh. Constantinescu	I. Ionescu, Preut
Gh. Possa, Iconomu	G. Alexandrescu, Iconom.
Gh. Popescu, Preut	(Nediscifrabil).
Iconom G. Popardea	Al. Gavrilescu, Iconom
D. Borcea Preut	T. Opișanu, Diacon
D. Necolati, Iconom	

NOTĂ: Tabloul statistic al Eparhiei Mitropolitiei Moldavei și Sucevei se va publica în No. viitor al acestui jurnal.

CRONICA BISERICEAȘĂ

Biserica din Galiția.

Galiția este o provincie foarte veche. Înainte de Christ mai mulți locuitori ai provinciei Galatia, din Asia mică, au emigrat în Europa, lăsând numirea lor Galiei (sau actualei Francii), Galiției (actualei provincii din Hiberia sau Ispania), Galiției, actualei provincii din Austria, și orașului Galați din România. În actuala Galiție în vechime era un oraș renumit *Galici*, care servea de capitală a principatului și mai pre urmă regatului Galiției, situat pe fluviul Dnistru, în apropiere de munți Carpați. În Galiția, din vechime, trăeau Rușii de sud, numiți rutheni sau rusneci, Ruși roși (blonzi sau galbeni): denșii au fost păgâni, și, după creștinarea Rușilor din Kiev, sub marele duce Vladimir I, la anul 988, încetul cu încetul toți Rușii de sud, orient și nord au primit christianismul, sub forma ortodoxiei. Principii cei dintei ai Galiției au fost din dinastia lui Ruric (862—879), carea dinastie a durat în Rusia până la anul 1598, când, după mărta lui Theodor Ivanovici, care n'avea copii, s'a suit pe tronul Rusiei (propriu dis al Moscoviei) Boris Godunov. Din suveranii Galiției cei mai însemnați au fost: *Mstislav*, *Vasilcò*, *Volodar*, *Iaroslav*, *Roman* și mai ales regele *Daniel*, sub care Galiția a ajuns la apogeul mărireii sale în toate privințele. După el, Galiția începe a decădea sub Tătari, Lituani, Poloni, Austriaci... La anul 1386 totă Rusia de sud și apus, fiind sub dominațiunea feluritelor principii ruși independenți, cari neîncetat se certau între denșii, pentru supremație, a cădut parte sub dominațiunea Tătarilor cuceritori, și cea mai mare parte sub marii duci ai Lituaniei, a carei capitală a fost orașul *Vilna*, situat pe riul Vileica, carele se varsă în Nieman. Lituania mai pre urmă, la anul 1569, după unia din orașul *Liublin*, din actuala Polonia rusă, s'a unit în totul cu regatul Poloniei. Galiția, împreună cu Lituania și Rusia vestică și sud-vestică, atunci s'a încorporat cu Polonia politicește. În privința religioasă, Galiția, ca și Lituania și Rusia vestică și sud-vestică, nu o dată era expusă să trecă dela ortodoxie la unie, și chiar la catolicism și protestantism. La anul 1596, la sinodul din *Brest*,

în actualul guvernământ de Grodna, în Rusia vestică, s'a făcut unia religioasă a Rușilor ortodocși cu papa Romei. Sinodul din Brest a fost președut de Michail Ragoza, nedemnul mitropolit de Kiev, fiind asistenți mai mulți prelați distinși, precum *Nicefor*, exarhul patriarhului de Constantinopol *Meletiu Pigas*, carele a fost în urmă patriarh al Alexandriei, *Cyryll Lucaris*, care mai pre urmă a fost patriarh asemenea al Alexandriei și al Constantinopolului, atât de renumit martir pentru adevăr, *Gedeon Balaban*, episcop de Lemberg, principele Const. C. *Ostrojsky*, și alte persoane distinse: ședințele au fost foarte sgomotoșe: unii din ortodocși au protestat, anathematisând pe episcopii *Cyryll Terletzky* și *Ipatiu Potzeiū*, precum și pe mitropolitul de Kiev-Michail Ragoza, ținând ședință separată, președută de domnul episcop de Lemberg *Gedeon Balaban*; cei cari au primit unia cu papa Romei, *Climent al VIII*, au ținut ședință președută de arhiepiscopul latin din Lemberg, *Sulicovsky*, carele era un iesut foarte rafinat, fiind și secretar intim al regelui Poloniei, *Sigismund August*. Regele Poloniei a început a persecuta pe toți acei, cari n'au primit unia: exarhul *Nicefor* a fost acusat, că servea de spion al grecilor și moscoviților, a fost închis în cidatela din Marienburg, unde a și murit. Tote persoanele, cari apărau ortodoxia, au fost tratate în modul cel mai neuman; s'au întrebuințat mijlocele cele mai perfide din partea catolicilor și uniților contra ortodocșilor, numai spre a-și ajunge scopul, a converti pe ortodocși la unie și catolicism.

Aceste toate au dat loc la o polemică îndeungată între ortodocși și papiști, carea este foarte interesantă pentru toți acei, cari se ocupă de cestiunile bisericești. Unia a fost introdusă cu forța în toate eparhiile cele vechi, unde se distingeau odinioară renumiții prelați ortodocși. Patriarhul de Constantinopol, *Meletiu*, în a căreia jurisdicțiune se afla biserica ortodoxă din Lituania, Polonia, Rusia, a protestat energic contra acelor acte, cari s'au comis la sinodul din Brest, din 1596, lăudând activitatea apărătorilor ortodoxiei. *Climent al VIII*, papa Romei, împreună cu regele Poloniei *Sigismund August*, erau la culmea bucuriei pentru introducerea uniei între rușii ortodocși, și, în memoria acestui eveniment, au bătut o medalie, pe o parte a căreia era chipul papei *Climent al VIII*, iar pe d'alta episcopii ruși îngenuchিয়াți cu inscripțiunea latină „*Ruthenis receptis*“¹⁾

Unia s'a făcut cu condițiune, ca Rușii să recunoască numai de cap al bisericeii pe papa Romei, și încă vre-o câte-va dogme, admise de catolici, iar misterele și toate ale ritualului exterior să rămână cele ortodoxe; acesta a fost numai o cursă, o tactică iesuitică, spre a căpăta pe ortodocși la unie, carea era un ce mediu între ortodoxie și catolicism, ca, cu timpul, toți uniții să treacă la catolicism, dupre cum acesta au declarat-o chiar în scrierile lor mai mulți teologi catolici, ortodocși, și uniți bine cunoscuți.²⁾

¹⁾ И Чистовиѣ. „Очеркъ Исторіи Западно-Русской Церкви“, Petersburg, 1884, part. 2, pag. 11.

²⁾ И Чистовиѣ. „Очеркъ Исторіи Западно-Русской Церкви“, Petersburg, 1884, p. art. 2, pag. 382-384.

Incetul cu incetul Rușii ortodocși mai toți au trecut la unie, și chiar la catolicism, cu toate că după tractatul din Mosqua, din 6 Maiu 1686, art IX, încheiat între Rusia și Polonia, Rușii ortodocși aveau dreptul să se amestece în afacerile bisericesti ale Poloniei¹⁾. Conform stipulațiunilor acestui tractat, Rușii ortodocși și uniți din Galiția neconținut reclamau suveranilor ruși contra convertirei lor la catolicism. Petru I (1682-1725,) Ecaterina II (1762-1796) neconținut trimeteau ambasadori ai lor pe lângă curțile regilor Poloni pentru a susține drepturile galițienilor, garantate de tractatele anterioare, între Poloni și Ruși, dar starea nu se îmbunătățește de loc, mai ales după amuțările iesuiților, protegiați de papa Romei, Franca, Austria, Polonia. Aceste persecuțiuni de către catolici a uniților galițieni, între altele, au contribuit la acea, că regatul Poloniei, în 3 rânduri, a fost împărțit, și la anul 1795 definitiv anexat la trei mari puteri vecine-Austria, Prusia și Rusia, astfel că acum Polonia nu mai există, ca stat; astfel poporul polon, care necontestat a avut și are multe calități superioare, prin fanatismul său nemărginit și-a pierdut independența.

Uniții din fostele Polonie și Lituanie, cari s'au anexat la Rusia la 1795 cu timpul s'au reîntors la ortodoxie, mai ales în anul 1839, sub imperatorul Nicolae I (1825-1855), și renumitul mitropolit ortodox din Vilna, fosta capitală a Lituaniei, *Ioseph Semasco* (+1868)²⁾, și în anul 1875, sub imperatorul Alexandru II (1855-1881), și cunoscutul arhiepiscop ortodox al Varșoviei, *Ioanikiu Gorsky*³⁾. Actualmente în Rusia sunt foarte puțin uniți, în guvernamentele de Sedletz și Lomja.

În Galiția au fost mai multe eparhii, din care cele mai însemnate erau cele din Lemberg, Peremîsl, Stanislavov. În Galiția, iar mai pre urmă în Lemberg, care a devenit capitala Galiției, există multe monumente istorice, cari demonstrează, în mod evident, gloria trecută a bisericeii, țerei, științei. Ele au avut un renume mare în țările vecine, mai ales România Rusia, Polonia. Și acum în Galiția sunt multe lucruri de admirat, dar nu poate fi comparațiune nimerită între prezentul și trecutul Galiției, și acesta o înțelege ori-cine. Ce poate fi mai trist, când un popor n'are țără independență și religiunea strămoșescă ?!

În Lemberg există (și există și actualmente) *biserica* cu patronul Adormirei Maicei Domnului, zidită de *Alexandru Lăpușneanu, Domnul Moldovei*, înfrumusețată de domni și alte persoane distinse din țările Române. Pe lângă această mărță și renumită biserică (fostă mănăstire) există *frățimea, institutul stavropigial și tipografia*-tote renumite în istoria Galiției și a României. Destul să amintim a-

¹⁾ И Чистовигъ „Очеркъ Исторіи Западно-Русской Церквви“, Petersburg. 1884 part. 2, pag 45-46.

²⁾ „Biserica ortodoxă Română“, an. XI, No. 1, pag. 87.

³⁾ A. esta, luptând prea pe față contra catolicilor și protestanților, susținuți cu ardere de fostul locotiitor de împărat în Polonia, lutheranului comite Th. Th. Berg, a fost strămutată la arhiepiscopia din Odessa, unde a și decedat la anul 1877, având de succesor în Varșovia pe actualul arhiepiscop Leontiū Lebedinsky, cunoscut prin mai multe scieri de valoare și zel pentru ortodoxie.

ceste, ca să videm, că biserica Galitiei presintă un mare interes pentru ortodocși în genere și pentru Români mai ales.

Biserica Adormirei din Lemberg este un cap de operă, și una din cele mai renumite biserici în orientul ortodox ¹⁾: aci au avut loc mai multe adunări ale credincioșilor în timpuri grele, aci s'au păstrat multe tradițiuni scumpe pentru popoarele ruse și române din trecut, cari n'ar trebui date uitării, ci edate la lumină, și acesta, într'adevăr, după ultimile informațiuni, se va realiza, spre marea bucurie a tuturor, cari sunt devotați ortodoxiei și științei ²⁾. Din binefăcătorii bisericii Adormirei din Lemberg, cei mai însemnați au fost domnii Moldovei din familia Movila, și alții, și mai toate familiile nobile române d'atunci. Din alte persoane, cari au contribuit la înflorirea stărei bisericii Adormirei, trebuie de notat pe principele C. C. Ostrojsky, ducii ruso-lituană Vișnevetzky. Dintre dăruții, Michail, unchiul regelui polon, Michail Coribut Vișnevetzky, a dăruit frățimeii din Lemberg, la anul 1604. un sigiliu scump, cu marca sa, la tipărirea cărții „Faptele Apostolilor“ ³⁾. Actualminte măreța biserică Adormirei din Lemberg, după mai multe stăruințe ale administrațiunei locale, se restaurază, la care lucru guvernul din Viena a oferit o mare sumă de bani, și ast-feliu, acest edificiu măreț, care este fala timpului, se află în stare bună, după cum merită să fie de mult timp încă, după cum a fost în vechime, acesta a umplut inimile galițienilor de bucurie neexprimabila...

Frățimile existau în orașele din Rusia, carea la anul 1386 a trecut la Lituania, înainte de unie (1596). Lupta cu catolicismul și protestantismul a dat acestor instituțiuni filantropice un caracter religios, iar unia încă mai mult a legat aceste instituțiuni, rămânând, ca activitatea lor să fie îndreptată mai ales la conservarea ortodoxiei. După convertirea familiilor aristocratice la unie, catolicism, protestantism, clasele de mijloc—comercianții și târgoveții s'au unit mai mult în interesele lor, și ne cruțând puterile și mijlocele lor, s'au devotat foarte mult bisericii ortodoxe, carea era în stare deplorabilă. Prima frățime, carea s'a manifestat prin neobosita sa activitate în folosul ortodoxiei, ca instituțiune, recunoscută în mod oficial, de autoritatea bisericăscă, a fost *Frățimea din Liov* (Lemberg sau Leopold).

La anul 1585 a sosit la Liov patriarhul de Antiohia Ioachim, și a trăit un timp ôre-care pe lângă biserica orașului. El călătorea pentru strângerea milosteniei la susținerea bisericilor și clerului-sêrac din Siria; dar, se pare, patriarhul de Constantinopol l-a însărcinat, ca el, Ioachim, să se încredințeze în persoană despre starea bisericii ortodoxe din Polonia. Târgoveții din Liov, ctitorii bisericii Adormirei Născetorei de Dumneșu, l-au rugat să-i binecuvinteze a înființa o frățime, pentru carea dăruții au făcut și statu-

¹⁾ Исидоръ Шараневичъ „300 лѣтнее юбилейное издание ставропольскаго братства“ Львовъ. 1886 Un exemplar luxos din acest op s'a dăruit de autor Academiei Române din București.

²⁾ „Biserica ortodoxă Română“ an XI pag 89, No. 1.

³⁾ П. Чистовигъ „Очеркъ Истоси Западно-Русской Церкви“. Petersburg, 1884, part. 2. pag. 298.

tele. Patriarhul Ioachim i-a bine cuvântat la acest lucru, și la 1 Ianuarie anul 1586, patriarhul Ioachim a confirmat regulamentul frățimeii. La anul 1588, Decembre în 6, regulamentul acestei frățimeii s'a confirmat din nou de către patriarhul de Constantinopol. *Ieremia*, carele, după întorcerea sa din Mosqua, a vizitat biserica ortodoxă din Polonia, numind această frățime „stavropigială“. La anul 1592, după mijlocirea principelui C. C. Ostrojsky și Scumin Tișkevici, regele Poloniei a dat 2 privilegii frățimeii din Liiov, după care frățimea se confirmă, ca persoană juridică, de rege și se confirmă privilegiile, acordate ei de patriarhii, precum și se permitea frățimeii să înființeze școlă și tipografia, folosindu-se, spre acest fînit de veniturile monăstirei st. Onufriu din Liiov, care a fost subordonată frățimeii chiar atunci.

Școlă din Liiov a fost una din cele mai renumite în țările ortodoxe; din ea au eșit cei mai renumiți apărători ai ortodoxiei în Polonia și Rusia, în secolul XVI—XVII precum *Silvestru Cossov*, mitropolit de Kiev, succesorul mitropolitului din Kiev, renumitului *Petru Movilă*, român de origină, care a înființat actuala facultate Teologică din Kiev, cea mai renumită școlă din Russia, în carea și-au făcut studiile superioare teologice mai mulți români: *Pîlaret Scriban*, episcop de Stavropol, decedat la 1873, P. S. *Melhisedec Ștefănescu*, actualul episcop al Romanului; P. S. *Gennadiu Enăceanu*, episcop al Râmnicului,— P. S. *Silvestru Bălănescu* episcop al Hușilor, și alții, cari au servit și s'ersesc cu demnitate bisericeii ortodoxe, țerei lor, și duc spre progres știința . . . Actualmente școlă din Liiov se numește „institut stavropigial“, și servește de o școlă renumită în Galiția, a servit de bază actualei universități din Lemberg. În arhiva acestui institut se păstrează foarte multe chrisove și alte documente foarte importante pentru limba, istoria și literatura Românilor, cari sunt și vor fi edate la lumină, mulțumită mai ales d. Isidor *Saranevici*, profesor la Universitatea din Lemberg, și publicului cititor român se vor face cunoscute de d. Gr. G. *Tocilescu*, neobositul învețat român, membru al Academiei Române și profesor la Universitatea din București ¹⁾, cel mai cunoscut *arheolog român* actualmente.

Tipografia din Liiov se numea și se numește „stavropigială“, ca și frățimea și institutul, aflate pe lângă biserica Adormirii. Această tipografie, carea s'a înființat în secolul al XVI, a contribuit foarte mult la progresarea științei, la păstrarea naționalității galițienilor, și mai ales la susținerea bisericeii ortodoxe în Polonia, Rusia și țările române. Aci s'au tipărit mai multe cărți în limbele: rusă, polonă, română, latină, hellenă, îndreptate contra ieseuiților și altor propagandiști eterodocși; această tipografie a dat naștere celei din monăstirea St. Iuriu (adică George) din Lemberg, la tipografiile din *Ostrog* ²⁾, la tipografiile din *Derman* (*Volîn*), *Vilna*, *Brest*, *Cet-*

¹⁾ „Bis rica orthodoxă Română“, an. XI, No. 1, pag. 89.

²⁾ *Ostrog* se află în Volîn, a cărei capitală este *Itomir*. În *Ostrog* s'a tipărit prima oră *biblia* în limba slavonă, la 1580, pe când la *Mosqua* s'a înființat prima tipografie la 1564, unde s'au tipărit „Faptele St. Apostoli“, în timpul țarului *Ioan al IV cel terribil*, penultimul suveran din dinastia *Ruric*, care țar,

certin, Cutern [în guvernământul Mogilev, pe fluviul Dnipru], *Uniev, Kiev* și altele, foarte cunoscute în literatura română, polonă, rusă, La Uniev și-a tipărit unele scrieri ale sale *Dositheu*, renumit *mitropolit al Moldaviei*. Prima tipografie în Rusia occidentală s'a înființat la an. 1524.

Actualmente biserica din Galiția este unită; ortodocșii sunt foarte puțini, și acei cari au relațiuni cu ortodocșii din Rusia, sunt rău veșuți de autoritățile locale, și chiar persecutați de guvernul central din Viena, mai ales după inițiativa Polonilor, cari dispun acum de toate în Galiția, ca și în Cracovia, fosta capitală a Poloniei. Iesuiții și felurite ordine papale sunt foarte numeroși în Galiția, susținuți fiind de papa Romei și guvernul Austriei. În totă Galiția acum sunt 3 eparhii: la Lemberg, Peremișl, Stanislavov. În capul eparhiei de Lemberg se află mitropolitul *Silvestru Sembratovici*, carele ocupă scaunul acesta de la anul 1885. Episcop de Peremișl este *Ioann*, iar episcop de Stanislavov este *Iulian Peleş*, toți uniți, Până la 1882. în timpul mitropolitului unit din Galiția [Lemberg]. *Iosif Sembratovici*, galițienii nu erau forțați să se facă catolici; acest mitropolit a fost considerat de guvernul central din Viena de nepatriot, iar de papa Romei, Leon al XIII, nedevotat cauzei papale, și d'aceia a fost pus în disponibilitate, regulându-se la pensiune, pe când galițienii îl stimau foarte mult.

De la 1885 mai cu sémă s'au început o mare mișcare între uniții galițieni spre a trece la ortodoxie, și s'a început o mare persecuțiune contra uniților. Prețul *Ioann Naumovici* a fost închis într'un castel; *Dobreansky*, *Ploșciansky*, *Covalsky*, profesori din Lemberg, au fost dați judecăței, au fost citați la Viena și la Roma, dar lucrurile s'au terminat cu plecarea preotului *Naumovici* din Galiția în Rusia unde se află la Kiev, primind ortodoxia, ocupându-se cu aducerea la ortodoxie a acelor uniți ruși din eparhiile Varșoviei și Cholmului, cari n'au trecut la ortodoxie la anii 1839 și 1875. Vr'o 2000 galițieni au emigrat în Senadah, America. În timpul uniei din Brest în Galiția erau 236 mănăstiri ¹⁾, pe când acum în eparhiile de Lemberg, Peremișl, Stanislavov se află numai 7 mănăstiri de ambe-sexe, și renumitele mănăstiri din Lavrov și Dobromiiov acum sunt în posesiunea iesuiților, ca *Sarnitzky*, cunoscut prin scandalul său ²⁾ și alții, contra cărora galițienii cei mai învețați, ca *Saranevici*, *Ozerkevici*, *Ogonovsky*, *Culacicovsky*, au reclamat direct imperatorului Austriei. Cu toate aceste, papa Leon al XIII, prin ag-nții seî aprigi, voește cu orice prețu să convertească la catolicism pre toți rușii uniți din Galiția, la care lucru îl ajută pe sântul părinte maiales Poloniei, inamicii neîmpăcați ai tot, ce este ortodox și rus. Mai multe din ale ritualului exterior în biserica unită din Galiția, cari trebuiau să fie comune cu ale bisericeii ortodoxe, conform uniei din Brest, dela anul 1596, și trac-

împărătind 51 ani [1533—1584], a avut multe relațiuni cu țerile române, după cum probază foarte multe documente, în limba slavonă, aflătore în arhiva principală a ministerului de Externe din Mosqua, unde sub-semnatul a lucrat o lună [Iuliu 1882] cu d. Gr. G. *Tocilescu*.

¹⁾ „Востокъ“, Mosqua, 1885, No. 302—305, pag. 191.

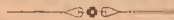
²⁾ „Востокъ“, Mosqua, 1885, No. 319, pag. 325.

tatelor posterioare, acum s'au abrogat de papa, ast-felîu că galițienii uniți sunt foarte aprôpe de catolicism, pe cînd românii uniți din Austro-Ungaria au păstrat intacte tôte cele, cari s'au stipulat între acei români și papa Romei în seculul al XVII. Ce va fi în viitor cu galițienii uniți nu se știe, dar foarte mulți dintre dênșii de loc nu sunt mulțamiți cu actuala stare de lucruri. . . .

În Lemberg, capitala Galiției, actualmente sunt 3 prelați creștini: mitropolitul rus-uniit *Silvestru Sembratovici*, arhiepiscopul armeno-catolic *I. Isacovicî*, și arhiepiscopul romano catolic *S. Moravsky*¹⁾, și acêsta a dat motiv la mai mulți a dice, că nu este lucru necanonic, că în București capitala României, pe lângă mitropolitul ortodox își are reședința și arhiepiscopul romano-catolic²⁾. . . .

George P. Samuriann.

1] „Almanach de Gotha“, 1887 pag. 57.

2] G. Mârzescu. „Interpelarea, relativă la congregațiile religioase“. București, 1887, pag. 27.

Tipografia „Cărilor Bisericești“.

Raportul Comisiunei St. Sinod însărcinată cu cercetarea compturilor și a proiectului de budget al Tipografiei „Cărilor Bisericești“, înregistrată la No. 56 din 16 Mai 1888.

Comisiunea St. Sinod însărcinată cu cercetarea compturilor și a proiectului de budget al institutului Tipografiei „Cărilor Bisericești“, s'a întrunit eri conform votului St. Sinod din ședința dela 11 a curenteii a doua oră în complectul ei, la Institutul tipografic la orele 8 $\frac{1}{2}$ dimineața, unde constituindu-se sub președința Pr. St. Episcop de Argeș, ca cel mai vechiu în hirotonie, a ales de raportor pe subscrisul:

Apoi observând compturile și actele justificative, le-au aflat în regulă, pentru care a însărcinat pe subscrisul, prin procesul verbal încheiat la 12 a curenteii, a da relație St. Sinod despre situația casei Tipografiei prin cetirea raportului majorității care conține esacta descriere a cestiunei, așa precum am convenit împreună.

Sub semnatul dar, înainte de citirea raportului despre Tipografie, se crede dator a aduce la cunoștința St. Sinod dorința ce a exprimat Comisiunea de a se complecta Institutul nostru tipografic și cu litografie, pentru care s'a edificat anume și local, rămânând a se cumpăra o mașină și pietre pentru litografie prin care ne-ar scote la lumină iconografia Bisericii Ortodoxe Română, a căruia gol îl speculează astăzi străinii, îmbulzind piețele noastre cu felurite icone ale diferitelor națiuni și religiuni străine. Pentru care crede Comisiunea, că înlesnind Guvernul crearea litografiei, va face un serviciu foarte important Bisericii și Națiunei.

Comisiunea și astăzi a mai vizitat localul Tipografiei, inspecând de aproape chiar lucrările Tipografiei, și cercetând chiar soldul casei și numerariul, de a căroră regularitate a rămas cu desăvârșire mulțumită.

În raportul Direcțiunei No. 30, cu care s'a înaintat St. Sinod mai multe tablouri speciale pentru fie-care gestiune financiară, se vede din cel dintâiu tablou, care coprinde situația casei Tipografiei pe anul trecut 1887—88 în partea de sus, arătarea încasărilor și a cheltuelilor pe luni; iar în partea de jos, veniturile

și cheltuelile după natură, din care rezultă că la începutul anului financiar, numerarul casei a fost ca escedent al anului înțat suma de lei..... 2,125—92.

Apoi venitul din tipărirea jurnalului: „Biserica Ortodoxă“ pe trei luni din anul IX și 12 din al X lei..15,000—00

Suvențiunea anuală de la Stat.....15,000—00

Din diferite tipăriri în cursul anului.....18,799—85

Alt venit din vânzarea cărților bisericești..... 5,447—05

Ca venit extraordinar ..... 34—20

Constituind totalul veniturilor suma de lei.....56,407—02.

În partea cheltuelilor tabloul arată următoarele cifre:

S'a cheltuit cu salariile personalului administrat. pe

1887—88 lei ..... 5,030—00

Idem..... de culegătorie și al mașinilor..... 11,206—03

Materialul tipografic: hârtie-literă-cernelă etc.....28,790—88

Cheltueli de legătorie ..... 2,330—53

Cu vignete pentru tipărirea Liturgiarului..... 500—00

Cu materialul combustibil și cu iluminatul..... 1,042—15

Cheltueli mărunte și extraordinare..... 1,965—70

Resultând și un escedent de..... 5,541—73

Care în total egalază suma veniturilor însemnate mai sus:56,407—02.

Comisiunea, observând aceste cheltueli față cu budgetul aceluia au votat de St. Sinod, a constatat că Direcțiunea dela unele paragrafe a rezultat economiile putincioase; așa dela § salarelor personalului administrativ se vedea economie 10 lei; de la § salarelor de culegătorie și mașini economie 3,073.97.

Iar la § cheltuelilor materialului tipografiei, care în budget era de 16,000, Direcțiunea a cheltuit în plus preste prevederile budgetare lei 12,790 bani 88, justificând această cheltuială cu necesitatea de material reclamat în tipărirea mai multor cărți bisericești recomandate de St. Sinod, în cursul anului, precum și alte diferite cărți de afară, care au adus un profit însemnat Tipografiei. Din acea cheltuială este în tipografie ca capital cărțile: Evhologiul și Liturgiarul, a cărora valoare este de 36,000 lei și oșebit mai posedă Direcțiunea o cantitate însemnată de hârtie cu care s'ar putea imprima aproape Evangelia și Apostolul, afară de escedentul general în bani preste 5500 lei.

Din § budgetar de legătorie care a fost în sumă de lei 3000 s'a făcut o economie de lei 669 bani 50. La § material combustibil și iluminat, Direcțiunea a cheltuit în plus 42 lei 15 bani, justificând această cheltuială cu asprimea ernei trecute. În total budgetul anului trecut care a fost votat de St. Sinod la venituri cu suma de lei 65,809.26, din care s'a incasat în realitate lei 56,407—02, rămânând un deficit de lei 9402 bani 24 în datoriă asupra anului următor; iar în partea cheltuelilor, care s'au votat de St. Sinod cu suma de lei.....42,820—00

aceste s'au s'olvat de Direcțiune cu lei..... 50,865—29, adică cu lei 8,045 bani 29 mai mult preste prevederile budgetare. Cu toate acestea, prin lucrul tipografic, și prin concursul dat din partea St. Mitropolii a Ungro-Vlahiei în desfacerea mai

multor imprimate, Tipografia a ajuns a realiza un profit net de lei 18,799 și osebît o cantitate însemnată de hârtie pentru anul curent:

Acest rezultat favorabil, Comisiunea îl crede îndestul de satisfăcător ; drept care controlând și compturile cu actele justificative pe care le-au aflat în regulă,—este de opinie a se aproba de St. Sinod compturile prezentate pentru anul expirat 1887—88.

Al doilea tablou prezentat de Direcțiunea Tipografiei, formeză proiectul de budget pe anul present 1888—89, carele pe pagina I conține suma veniturilor care se ridică la cifra de lei. .82,783—59 clasificate în 5 paragrafe anume :

Escedentul din anul încetat lei.....	5,541—73
Venitul din vîndarea a 7 cărți biser. ce se află împărțite pe la Eparhiî spre vîndare.....	13,342—16
Suvențiunea de la Ministerul Cultelor.....	20,000—00
Din tipărirea și datorile jurnalului.....	31,800—00
Din desfacerea ce s'ar face din cărțile Tipografiei precum și din diferite tipărituri întemplantore.....	12,100—00
Care în total alcătuesc suma de sus.....	82,783—59.

Pe pagina II a acestui tablou, Direcțiunea Tipografiei a specificat cheltuelile precum urmază :

Personalul administrativ însemnat cu lei 6,720—00 mai mult de cât anul trecut cu lei 1680 ; căci d-l. Director propune a se adaugi salariile Comptabilului și a Corectorului câte 60 lei în plus peste 90 lei ce au avut anul trecut, și ajutorului de Corector încă cu 20 lei peste 40 ce a avut anul trecut, justificând aceste sporiri pentru înmulțirea lucrului Tipografiei.

La personalul de culegătorie și de mașine se îns. lei 15030—00 adică cu 750 lei în plus pentru același rezon.

Materialul tipografic se însemnă cu cifra de lei . . 25,000—00, adică cu 9000 lei în plus, ca anul trecut, justificând această sporire cu pilda anului trecut, când a fost nevoita urca preste buget cu lei 12,000.

Cheltuelile de legătorie se însemnă ca și anul trecut 3,000—00.

Cheltuelile de vignete și xilografii cu desemnul lor 2,000—00 adică cu 1500 lei în plus, pentru interesul de vignete ce se reclamă în tipăririle propuse.

Cheltueli pentru material combustibil..... 1,500—00 adică cu 500 lei mai mult ca anul trecut, pentru neajunsul ce a întîmpinat iarna trecută.

Cheltueli de corespondență și mărunte reparații etc.. 2,040—00, adică mai mult ca anul trecut cu 840, pentru întîmpinarea trebuințelor ce s'au esperimentat anul trecut.

Cheltueli pentru mașini de stereotepie și galvanoplasatie etc. ca și anul trecut,..... 1,800—00

care în total se ridică la suma de lei..... 57,190—00, adică odiferință în plus peste budgetul anului trecut lei. .14,370—00

Direcțiunea mai promite casei și un escedent de lei 25,593—89 se înțelege dacă tipografia va isbuti a-și încasa datorile de pe la Eparhiî, va avea de ajuns lucru de afară și va destace și din

depositul său de cărţi pentru suma propusă. Cu acest rezultat Direcţiunea vine a egala suma cheltuelilor cu cea a veniturilor însemnate mai sus 82,783—59.

Comisiunea observând că, pre cât unele din veniturile propuse pot fi problematice, în cazul când nu s'ar putea realiza toate vânzările de cărţi propuse; pe atâta are în privire spiritul de iconomie şi înţeleptă administraţie, de care se conduce Direcţiunea, şi care promite a se întinde cu cheltuelile, în marginile veniturilor realizabile; De aceea este de opinie a se admite de St. Sinod proiectul de buget prezentat de Direcţiune pentru anul present.

Diracţiunea tipografiei a mai prezentat încă 7 tablouri, în care se ved daraverile Tipografiei cu diferite Eparhii pentru datoriile ce figurează din vândarea a 7 cărţi bisericeşti ale tipografiei, precum urmază:

Din tabloul lit. A. se vede daravera cu cartea „Biblia de Buzău“ din care figurează asupra Eparhiei St. Mitropolii a Ungro-Vlahiei o datorie de lei..... 750—00.

La Eparhia St. Mitropolii a Moldovei mai este datorie 393—92 din suma de 1494—67 cu care datora.

La St. Episcopie de Argeş mai figurează datorie.. 536—14 din 1029—14 cu care datora.

Din tabloul lit. B. se vede daravera cu cartea „Predicile St. Ión g. de aur“ din care mai figurează asupra Eparhiei St. Mitropolii a Ungro-Vlahiei suma de lei..... 1,260—00 din suma de 3200 cu care a fost însărcinată la început.

La St. Episcopie de Argeş mai este datorie lei... 677—00 din 1196—55 cu care a fost încărcată.

Din tabloul lit C, se vede daravera cărţii numită: „Studiul Ierarhiei şi instituţia sinodală în Biserica Ortodoxă“.

Din această carte figurează asupra St. Mitropolii a Ungro-Vlahii 1000 esemplare, despre care cercetând Comisiunea a constatat că acele cărţi s'au primit la St. Mitropolie în timpul repausatului Mitropolit Calinic, care le-a împărţit gratis Corpurilor legiuitoare şi la alte diferite persoane, așa că ele nu pot figura ca datorie asupra St. Mitropolii numite, şi pentru care Comisiunea este de opinie a se şterge această sarcină care nu pôte avea nici un efect.

La St. Mitropolie a Moldovei mai figurează datorie lei 225 din 525 cu care se însărcinase la început.

Din tabloul lit. D, se vede daravera Tipografiei pentru cartea numită: „Legea organică şi regulamentele St. Sinod“.

La St. Mitropolie a Ungro-Vlahiei mai figurează datorie lei 220—00 din 1273 ce a avut la început.

La St. Mitropolie a Moldovei tot datoria primitivă de lei 1,100—00

La St. Episcopie de Râmnic mai figurează datorie de lei 60—00 din 993—50 cu care se însărcinase.

La St. Episcopie de Argeş figurează datorie de lei 412—00 din 998 lei ce avea la început.

La St. Episcopie de Roman mai este datorie de lei 16—25 din 559 bani 25 ce avea mai înainte.

Din tabloul lit. E, se vede datoria cărţii: „Aghiazmatariu“, din

care se vede în Eparhia St. Mitropolii a Ungro-Vlahiei la Protoiereul de Prahova suma de lei..... 110—00
din care n'a achitat nimic.

La St. Episcopie de Roman se vede Protoiereul de Roman în-sărcinat cu datoria contractată de la început lei.... 468—00
și cel de Tecuciū asemenea cu lei..... 220—00.

La St. Mitropolie a Moldovei se vede asemenea însărcinat Protoiereul de Dorohoiū cu suma de lei..... 129—00.

La Eparhia St. Episcopii de Râmnic figurează asupra Protoiereului de Vâlcea datoria de lei..... 153—00
din 215 cu care fusese dator.

Iar Protoiereul de Mehedinți datorază cu lei..... 130—00
și cel de Romanați cu suma de lei..... 200—00
din care n'au achitat nimic.

La St. Episcopie de Buzău, Protoiereul de Râmnicu-Sărat cu lei..... 159—00
și cel de Buzău cu lei..... 210—00
din care asemenea n'au achitat nimic.

La St. Episcopie de Huși figurează asupra Protoier. de Tutova cu lei..... 70—00
cel de Fălciu cu..... 125—00
și cel de Vaslui cu suma de..... 90—00
din care tustrei n'au achitat nimic.

La St. Episcopie de Argeș figurează asupra Protoiereului de Argeș suma de lei..... 54—00
din 125—10 ce contractase; iar cel de Olt tot cu datoria primordială lei..... 200—00

La St. Episcopie a Dunărei de jos se vede figurând asupra Protoiereului de Tulcea suma de la început de lei..... 45—00

Din tabloul lit F, se vede daravera cărței: „Noul Testament“, din care numai la St. Episcopie de Huși se vede figurând asupra Protoiereului de Vaslui suma de lei..... 222—00
din 347 cu care era însărcinat.

La Protoiereul de Fălciu se vede rămășița de lei.. 12—65
din 36 lei 30 bani cu care datora.

Din tabloul lit. G, se vede daravera „Orologiului celui mare“, care a fost trimis Protoiereilor după cerere, și din care la St. Mitropolie a Ungro-Vlahiei se ved Protoerii însărcinați precum urmază:

Protoiereul de Prahova însărcinat cu suma de lei...	765—00
„ „ Teleorman „ „ „ „	150—00
„ „ Ialomița „ „ „ „	246—40
„ „ Muscel „ „ „ „	384—05
„ „ Dâmbovița „ „ „ „	460—95

Iar a plășei de jos din București „ „ „ .....

din 505 cu care datora la început.
La St. Episcopie de Râmnic Protoiereul de Vâlcea datorază lei..... 278—00
din 308 cu care era dator; iar cel de Romanați cu lei. 231—00
datorati din început.

La St. Episcopie de Huși se ved Protoiereii.

cel de Fălciu însărcinat cu suma de lei.....	306—00
şi cel de Vaslui.....	152—50
La St. Episcopie de Argeş, Protoiereul de Olt figură ză cu întreaga sumă contractată de lei.....	381—25.
La Eparhia Dunărei de jos se vede că figurează asu- pra Protoiereului de Brăila suma de lei.....	484—05
şi asupra celui de Constanţa suma de lei.....	255—00
din care n'au achitat nimic.	

Comisiunea este de opinie, ca pentru achitarea acestor datorii să se comunice de la biuroul St. Sinod şi Prea Sfinţilor Episcopii, câte un extract relativ la fiecare Eparhie spre sciinţă, ca Prea St. Episcopii să atragă luarea aminte a Protoiereilor asupra sarcinei ce-î privesc.

Acest rezultat cu respect se supune în deliberarea St. Sinod, spre a decide cele de cuviinţă.

(SS) Ghenadie Argeşiu, Ghenadie al Râmnicului, Arh. Valerian Râmnicénu.